

USTAWA

z dnia ...

o ochronie małoletnich przed treściami pornograficznymi w Internecie
oraz o zmianie ustawy Prawo telekomunikacyjne

Art. 1 [Zakres regulacji]

Ustawa określa:

- 1) obowiązki podmiotów udostępniających treści pornograficzne w sieci Internet,
- 2) obowiązki podmiotów świadczących usługi płatnicze oraz przedsiębiorców telekomunikacyjnych związane z ochroną małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych,
- 3) kompetencje Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwanego dalej "Prezesem UKE", związane z ochroną małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych,
- 4) zasady wnoszenia sprzeciwu przez podmiot posiadający tytuł prawny do domeny internetowej wobec wpisania tej domeny do rejestru domen służących do udostępniania treści pornograficznych niezgodnie z ustawą.

Art. 2 [Definicje]

Określenia użyte w ustawie oznaczają:

- 1) małoletni – osoba, która nie ukończyła osiemnastu lat.
- 2) podmiot udostępniający treści pornograficzne – podmiot, który:
 - a) udostępnia, w ramach posiadanej przez ten podmiot domeny internetowej, treści pornograficzne w sieci Internet w sposób umożliwiający dostęp do takich treści z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub
 - b) umożliwia, w ramach posiadanej przez ten podmiot domeny internetowej, udostępnianie treści pornograficznych przez usługobiorców w sposób umożliwiający dostęp do takich treści z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
– o ile treści pornograficzne stanowią istotną część zawartości strony, do której prowadzi ta domena.
- 3) treści pornograficzne – treści przedstawiające, w jakiegokolwiek postaci wizualnej, rzeczywisty, udawany, wytworzony lub przetworzony:
 - a) stosunek płciowy obejmujący widoczne zespolenie narządów płciowych oraz pozycje oralno-genitalne, analno-genitalne, oralno-analne, między osobami odmiennej lub tej samej płci,

- b) akt masturbacji,
- c) akt zoofilii lub
- d) obraz sadystycznych lub masochistycznych praktyk w kontekście seksualnym.

Art. 3 [Obowiązki podmiotów udostępniających kwalifikowane treści pornograficzne]

1. Podmiot udostępniający treści pornograficzne ma obowiązek stosowania skutecznych systemów weryfikacji wieku odbiorcy w celu uniemożliwienia osobom małoletnim dostępu do takich treści.
2. Weryfikacja wieku musi być przeprowadzana w sposób chroniący prywatność użytkowników i zgodny z przepisami o ochronie danych osobowych.
3. Systemy weryfikacji wieku odbiorcy uważa się za skuteczne, nawet gdy ich obejście przez osoby małoletnie jest możliwe, jeżeli wymaga to zastosowania przez takie osoby małoletnie nadzwyczajnych środków i działań, których nie można oczekiwać od przeciętnego odbiorcy.
4. Minister właściwy do spraw informatyzacji w porozumieniu z Prezesem UKE oraz po uzyskaniu opinii Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych określi w drodze rozporządzenia szczegółowe kryteria, jakim odpowiadać powinny skuteczne systemy weryfikacji wieku odbiorcy, kierując się potrzebą zapewnienia jak najskuteczniejszej ochrony małoletnich i uwzględniając możliwości techniczne oraz zapewniając odpowiedni poziom ochrony danych osobowych i prywatności.

Art. 4 [Prezes UKE]

1. Organem właściwym w sprawach ochrony małoletnich przed treściami pornograficznymi w Internecie jest Prezes UKE.
2. Do zadań Prezesa UKE należy:
 - 1) sprawowanie kontroli przestrzegania przepisów ustawy;
 - 2) monitorowanie przestrzegania zakazu udostępniania treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z tymi treściami osobom małoletnim;
 - 3) badanie skuteczności mechanizmów weryfikujących pełnoletność użytkownika, ich kontrola i ocena pod względem zgodności z kryteriami, o których mowa w art. 3 ust. 4.
 - 4) prowadzenie rejestru stron udostępniających treści pornograficzne niezgodnie z ustawą;
 - 5) badanie rozwiązań prawnych i chroniących małoletnich przed treściami pornograficznymi w innych krajach;
 - 6) prowadzenie prac badawczych dotyczących wpływu pornografii na małoletnich i popularyzowanie rozwiązań chroniących przed treściami pornograficznymi.
3. Prezes UKE podejmuje czynności z urzędu i na wniosek.

Art. 5 [Rada ds. Ochrony Dzieci przed Pornografią w Internecie]

1. Przy Prezesie UKE działa Rada do Spraw Ochrony Dzieci przed Pornografią w Internecie, zwana dalej "Radą". Rada jest organem opiniodawczo-doradczym Prezesa UKE.
2. Do zakresu działania Rady należy:
 - 1) inicjowanie prac badawczych w zakresie wpływu treści pornograficznych na małoletnich i ochrony małoletnich przed treściami pornograficznymi,
 - 2) inicjowanie przedsięwzięć w sprawach ochrony małoletnich przed treściami pornograficznymi,
 - 3) opiniowanie projektów aktów prawnych i innych dokumentów, które mogą mieć wpływ na ochronę małoletnich przed treściami pornograficznymi.
3. Rada składa się z pięciu członków powoływanych przez Prezesa UKE w następujący sposób:
 - 1) trzech członków Rady jest powoływanych spośród kandydatów wskazanych przez organizacje zajmujące się ochroną dzieci i młodzieży przed pornografią;
 - 2) jeden członek Rady jest powoływany spośród kandydatów wskazanych przez organizacje, których przedmiotem działalności jest ochrona prywatności;
 - 3) jeden członek Rady jest powoływany spośród kandydatów wskazanych przez organizacje reprezentujące interesy usługodawców, o których mowa w art. 12 lub art. 14 ustawy o świadczeniu drogą elektroniczną.
4. Wydatki związane z działalnością Rady są pokrywane z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw informatyzacji.
5. Obsługę biurową Rady zapewnia Prezes UKE.
6. Członkom Rady oraz zapraszanym na posiedzenie specjalistom zamieszkałym poza miejscowością, w której odbywa się posiedzenie, i biorącym udział w posiedzeniu przysługują diety oraz zwrot kosztów podróży i noclegów na zasadach określonych w przepisach w sprawie zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.
7. Minister właściwy do spraw informatyzacji określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób funkcjonowania Rady do Spraw Ochrony Dzieci przed Pornografią w Internecie, mając na uwadze potrzebę sprawnego funkcjonowania Rady.
8. W rozporządzeniu, o którym mowa w ust. 1, zostaną ustalone:
 - 1) organizacja Rady;
 - 2) tryb działania Rady.

Art. 6. [Rejestr domen służących do udostępniania treści pornograficznych niezgodnie z ustawą]

1. Prezes UKE prowadzi rejestr domen służących do udostępniania treści pornograficznych niezgodnie z ustawą, zwany dalej "Rejestrem".
2. Wpisowi do Rejestru podlega:
 - 1) nazwa i adres domeny internetowej za pośrednictwem której udostępniane są treści pornograficzne w sposób sprzeczny z przepisami art. 3;
 - 2) data i godzina dokonania wpisu, jego zmiany lub wykreślenia.
3. Wpisowi do Rejestru podlegają domeny internetowe, o których mowa w ust. 2 pkt 1, o ile istotną część zawartości strony, do której prowadzi ta domena stanowią treści pornograficzne.
4. Rejestr jest jawny dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych świadczących usługi dostępu do sieci Internet oraz dostawców usług płatniczych.
5. Rejestr jest prowadzony w systemie teleinformatycznym, umożliwiającym automatyczne przekazywanie informacji do systemów teleinformatycznych przedsiębiorców telekomunikacyjnych świadczących usługi dostępu do sieci Internet oraz dostawców usług płatniczych.
6. Minister właściwy do spraw informatyzacji w porozumieniu z Prezesem UKE określi w drodze rozporządzenia szczegółowe wymogi techniczne prowadzenia Rejestru, mając na uwadze potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa danych i konieczność automatycznego przekazywania informacji przedsiębiorcom telekomunikacyjnym świadczącym usługi dostępu do sieci Internet oraz dostawcom usług płatniczych.

Art. 7. [Wpis do Rejestru]

1. Wpisu do Rejestru, zmiany wpisu lub jego wykreślenia dokonuje Prezes UKE z urzędu.
2. Wpis do Rejestru, jego zmiana lub wykreślenie są skuteczne z chwilą opublikowania w Rejestrze
3. Każdy może zgłosić domenę internetową, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1, do Prezesa UKE. Zgłoszenie może zawierać uzasadnienie.
4. Prezes UKE z inicjatywy własnej lub po otrzymaniu zgłoszenia, o którym mowa w ust. 2, wpisuje do Rejestru domenę internetową, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1, o czym informuje zgłaszającego w sposób zgodny ze sposobem, w jaki zgłoszenie zostało dokonane.
5. Prezes UKE udostępnia na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Komunikacji Elektronicznej informację określającą sposób dokonywania zgłoszeń, o których mowa w ust. 2.

Art. 8 [Zawiadomienie o wpisie do Rejestru]

1. Dokonując wpisu domeny do Rejestru, Prezes UKE wysyła informację o wpisie wraz z uzasadnieniem oraz informację o możliwości złożenia sprzeciwu na adres poczty

elektronicznej wskazany w ramach takiej domeny internetowej jako adres kontaktowy.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1 powinny być sporządzone w języku polskim. Jeżeli domena, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 nie jest prowadzona w języku polskim, informacje te przekazuje się dodatkowo we wszystkich językach urzędowych Unii Europejskiej.
3. Informację skierowaną na adres elektroniczny uznaje się za skutecznie doręczoną w dniu jej wprowadzenia do systemu teleinformatycznego, chyba że Prezes UKE otrzyma automatyczną wiadomość z systemu teleinformatycznego o niedostarczeniu informacji pod wskazany adres poczty elektronicznej. W takim przypadku Prezes UKE podejmie drugą próbę kontaktu, nie wcześniej niż po 24 godzinach od wysłania pierwszej informacji.
4. Prezes UKE nie ma obowiązku przekazywania informacji, o których mowa w ust. 1, jeżeli zachodzi choćby jedna z poniższych okoliczności:
 - 1) domena internetowa nie zawiera w sposób wyraźny i jednoznaczny informacji o adresie poczty elektronicznej na stronie głównej domeny internetowej, na wyraźnie i jednoznacznie oznaczonej na stronie głównej podstronie przeznaczonej na informacje kontaktowe lub w treści regulaminu dostępnego z poziomu strony głównej domeny internetowej, a takiego adresu poczty elektronicznej dla abonenta domeny nie można również uzyskać z dostępnej publicznie bazy Whois właściwej dla kraju rejestracji domeny;
 - 2) domena internetowa jest prowadzona w języku innym niż jeden z języków urzędowych Unii Europejskiej;
 - 3) pomimo dwóch prób przekazania informacji, o których mowa w ust. 1 w odstępie nie mniejszym niż 24 godziny, Prezes UKE otrzyma w odpowiedzi na takie próby automatyczną wiadomość z systemu teleinformatycznego o niemożliwości dostarczenia tych informacji na wskazany adres poczty elektronicznej.

Art. 9. [Obowiązki przedsiębiorców telekomunikacyjnych świadczących usługi dostępu do sieci Internet oraz dostawców usług płatniczych]

1. Przedsiębiorca telekomunikacyjny świadczący usługi dostępu do sieci Internet jest obowiązany do:
 - 1) nieodpłatnego uniemożliwienia dostępu do stron internetowych wykorzystujących nazwy domen internetowych wpisanych do Rejestru poprzez ich usunięcie z systemów teleinformatycznych przedsiębiorców telekomunikacyjnych, służących do zamiany nazw domen internetowych na adresy IP, nie później niż w ciągu 48 godzin od dokonania wpisu do Rejestru;

- 2) nieodpłatnego przekierowania połączeń odwołujących się do nazw domen internetowych wpisanych do Rejestru do wskazanej w tym celu w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Komunikacji Elektronicznej strony internetowej zawierającej komunikat, skierowany do odbiorców usługi dostępu do Internetu obejmujący w szczególności informacje o przyczynie wpisania szukanej nazwy domeny internetowej do tego Rejestru;
 - 3) nieodpłatnego umożliwienia dostępu do stron internetowych wykorzystujących nazwy domen wykreślonych z Rejestru, nie później niż w ciągu 48 godzin od wykreślenia nazwy domeny internetowej z Rejestru.
2. Zakazane jest udostępnianie usług płatniczych przez dostawców usług płatniczych na stronach internetowych wykorzystujących nazwy domen internetowych wpisanych do Rejestru.
 3. W przypadku świadczenia usług płatniczych na stronie internetowej wykorzystującej nazwę domeny internetowej wpisaną do Rejestru, dostawca usług płatniczych jest obowiązany do zaprzestania świadczenia tych usług w ciągu 30 dni od dnia dokonania wpisu domeny do Rejestru.

Art. 10. [Złożenie sprzeciwu wobec wpisania domeny internetowej do Rejestru]

1. Podmiot posiadający tytuł prawny do domeny internetowej wpisanej do Rejestru może wnieść do Prezesa UKE sprzeciw wobec wpisania domeny internetowej do Rejestru.
2. Sprzeciw, o którym mowa w ust. 1, zawiera:
 - 1) wskazanie domeny internetowej, której ten sprzeciw dotyczy;
 - 2) uzasadnienie, z którego wynika, że domenę należy wykreślić z Rejestru;
 - 3) dane identyfikujące podmiot posiadający tytuł prawny do domeny internetowej:
 - a) imię (imiona) i nazwisko, adres zamieszkania – w przypadku osób fizycznych,
 - b) nazwę (firmę) podmiotu, adres siedziby, numer z właściwego rejestru – w przypadku osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej,
 - c) imię i nazwisko osoby uprawnionej do reprezentowania podmiotu posiadającego tytuł prawny do domeny internetowej wraz z upoważnieniem - jeżeli dotyczy,
 - d) dane umożliwiające weryfikację, czy osoba zgłaszająca sprzeciw posiada tytuł prawny do domeny internetowej, której dotyczy sprzeciw.
3. Jeżeli po wpisaniu do Rejestru nazwy i adresu domeny, podmiot udostępniający treści pornograficzne za pośrednictwem tej domeny zaprzestanie udostępniania treści pornograficznych lub wprowadzi skuteczne narzędzia weryfikacji wieku, podmiot taki

może złożyć do Prezesa UKE wniosek o wykreśleniu danej nazwy i adresu domeny z Rejestru.

Art. 11. [Rozpatrzenie sprzeciwu wobec wpisania domeny internetowej do Rejestru]

1. Prezes UKE:
 - 1) rozpatruje sprzeciw, o którym mowa w art. 10 ust. 1, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania oraz
 - 2) niezwłocznie informuje podmiot wnoszący ten sprzeciw o sposobie jego rozpatrzenia za pomocą środków komunikacji, których ten podmiot użył do wniesienia sprzeciwu.
2. Prezes UKE rozpatrując sprzeciw, o którym mowa w art. 10 ust. 1:
 - 1) uwzględnia ten sprzeciw, jeżeli:
 - a) za pośrednictwem wpisanej do Rejestru domeny internetowej nie udostępnia się treści pornograficznych albo treści pornograficzne nie stanowią istotnej części zawartości strony, do której prowadzi ta domena, albo
 - b) na stronie, do której prowadzi wpisana do Rejestru domena internetowa stosowane są skuteczne systemy weryfikacji wieku odbiorcy;
 - 2) nie uwzględnia tego sprzeciwu, jeżeli treści pornograficzne:
 - a) stanowią istotną część zawartości strony, do której prowadzi wpisana do Rejestru domena oraz
 - b) udostępniane są bez zastosowania skutecznych systemów weryfikacji wieku odbiorcy o których stanowi art. 3 ust. 1.
3. Sprzeciw, o którym mowa w art. 10 ust. 1, niespełniający wymagań, o których mowa w art. 10 ust. 2, pozostawia się bez rozpoznania.
4. Nieuwzględnienie sprzeciwu, o którym mowa w art. 10 ust. 2, jest inną czynnością z zakresu administracji publicznej, na którą przysługuje skarga do sądu administracyjnego.
5. Do postępowania w sprawie rozpatrzenia sprzeciwu, o którym mowa w art. 10 ust. 1, przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego nie stosuje się.
6. W zakresie wniosku, o którym mowa w art. 10 ust. 3 stosuje się odpowiednio przepisy ust. 1 – 4.
7. Prezes UKE może z urzędu wykreślić domenę z Rejestru w przypadku, gdy została w nim umieszczona omyłkowo albo gdy podmiot udostępniający treści pornograficzne za pośrednictwem tej domeny zaprzestał udostępniania treści pornograficznych lub wprowadził skuteczne narzędzia weryfikacji wieku.

Art. 12. [Zmiany obowiązujących przepisów]

W ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz. U. 2024.34) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 192 ust. 1 pkt 2 lit. b dodaje się słowa:

„- z dnia [...] o ochronie małoletnich przed treściami pornograficznymi w Internecie oraz o zmianie ustawy Prawo telekomunikacyjne;”

2) w art. 209 ust. 1 pkt 32 po słowach „Prezesa UKE” dodaje się przecinek i dodaje się pkt 33 w brzmieniu:

„33) nie wypełnia w terminie obowiązków określonych w art. 9 ustawy z dnia [...] o ochronie małoletnich przed treściami pornograficznymi w Internecie oraz o zmianie ustawy Prawo telekomunikacyjne”

Art. 13. [Wejście w życie]

1. Ustawa wchodzi w życie w terminie 12 miesięcy od dnia jej ogłoszenia, z wyjątkiem art. 5, który wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia jej ogłoszenia.
2. Rozporządzenie, o którym mowa w art. 3 ust. 4 minister właściwy ds. informatyzacji wydaje w ciągu sześciu miesięcy od wejścia ustawy w życie.

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel wydania ustawy.

Problem dostępu małoletnich do treści pornograficznych i regularnego korzystania z pornografii dotyczy coraz szerszej grupy młodych osób w Polsce i na świecie. Dane statystyczne przedstawiane przez różne ośrodki badawcze wskazują, że w ostatnich latach nie tylko wzrasta liczba osób korzystających systematycznie z pornografii, ale radykalnie obniżył się wiek kontaktu z tego typu materiałami.

Dotarcie do treści pornograficznych jest dziś nieporównywalnie prostsze niż przed laty. Do tego, w przeciwieństwie do minionych lat, są to głównie materiały wideo udostępniane bezpłatnie na stronach szczegółowo prezentujących najbardziej skrajne formy zachowań seksualnych. Upowszechnieniu pornografii sprzyja internet, a swobodny dostęp do niego ma praktycznie każdy nastolatek.

Wielu nastolatków sięga po pornografię jako podstawowe narzędzie edukacyjne nieraz na długo przed swoim pierwszym pocałunkiem. W efekcie, dla wielu z nich, pierwszym doświadczeniem seksualnym okazują się oglądane na ekranie dehumanizujące sceny seksualnej przemocy, poniżania czy orgii.

Specjaliści z zakresu psychologii rozwoju nie pozostawiają wątpliwości, że każdy kontakt młodego człowieka z pornografią, negatywnie wpływa na rozwój jego mózgu, na kształtowanie postaw, relacji i więzi. W lipcu 2022 r. w jednym z wywiadów prof. Zbigniew Lew-Starowicz przyznał: „Byłem orędownikiem pornografii, ale nie spodziewałem się takiej destrukcji”. Okazało się bowiem, że korzystanie ze stron pornograficznych „prowadzi nie tylko do zaburzeń erekcji, zdrad, problemów z nawiązaniem relacji, ale przede wszystkim niszczy kobiecą samoocenę” Profesor podkreśla, że:

- „kontakt z pornografią o połowę zwiększa szanse na rozwód w ciągu dwóch lat od rozpoczęcia oglądania porno, a po 6 latach trwania związku – o 86 proc.¹ To są niezwykle alarmujące dane, które także w jakiś sposób mogą tłumaczyć rosnącą liczbę rozpadających się związków”,
- „osoby częściej oglądające pornografię mają mniejszą objętość istoty szarej w prawym ogonie prąkowia w mózgu, intensywne ekspozycja na bodźce pornograficzne powoduje wyciszenie naturalnej odpowiedzi neuronalnej na bodźce seksualne”,

¹ S. L. Perry, C. Schleifer, *Till Porn Do Us Part? A Longitudinal Examination of Pornography Use and Divorce*, “The Journal of Sex Research”, 2017, <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1317709>.

- „im niższy wiek pierwszego kontaktu z pornografią, tym mniejsza możliwość zrozumienia prezentowanych treści, większe ryzyko traumatyzacji i rozwinięcia nieprawidłowych zachowań seksualnych, wcześniejszy wiek inicjacji seksualnej, potrzeba „odgrywania” seksu – w konsekwencji instrumentalne traktowanie kobiet”,
- „oglądanie przez młodzież pornografii ze scenami przemocy czterokrotnie zwiększa prawdopodobieństwo agresywnych zachowań seksualnych”,
- „kobiety w związkach z mężczyznami oglądającymi pornografię mają niską samoocenę i poczucie bycia atrakcyjną dla partnera. Męski mózg potrzebuje bodźców, zmienności, a tego pornografia dostarcza w sporej ilości”².

Tego rodzaju treści mają szczególnie dewastujący wpływ na rozwój osób małoletnich. Brak skutecznych regulacji chroniących dzieci przed treściami pornograficznymi stwarza więc potrzebę ingerencji ustawodawcy.

Celem projektu jest wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwia zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.

II. Rzeczywisty stan dziedziny, która ma być unormowana.

1. Dostęp dzieci do pornografii – skala zjawiska.

Z badań Państwowego Instytutu Badawczego NASK z końca 2022 r. wynika, że nastolatki korzystają z internetu średnio 5 godzin i 36 minut w dni powszednie. W weekendy to aż 6 godzin i 16 minut. Ponad czterech na dziesięciu 7-klasistów zasypia ze smartfonem. Odsetek wzrasta wraz z wiekiem.³

Jednocześnie zgodnie z innymi badaniami NASK⁴:

- 73 proc. dzieci deklaruje, że znalezienie pornografii nie sprawia im trudności,
- średnia wieku, w którym dzieci pierwszy raz widziały treści pornograficzne, wynosi niespełna 11 lat. Prawie co piąty (18,5 proc.) z ankietowanych miał mniej niż 10 lat, kiedy po raz pierwszy zetknął się z treściami o charakterze seksualnym,
- pornografię przynajmniej raz widziało prawie 70 proc. 16-latków. Regularną, codzienną praktykę oglądania filmów czy zdjęć pornograficznych deklaruje niemal co czwarty (23,9 proc.) nastolatek,

² K. Romanowska, Zbigniew Lew-Starowicz: „Byłem orędownikiem pornografii, ale tego się nie spodziewałem”, „Wprost”, 03.07.2022, <https://www.wprost.pl/magazyn/10766092/zbigniew-lew-starowicz-bylem-oredownikim-pornografii-ale-tego-sie-nie-spodziewalem.html>.

³ red. R. Lange, *Nastolatki 3.0. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców*, NASK, 2023.

⁴ red. R. Lange, *Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania*, NASK, 2022.

- jeden na trzech (33,4 proc.) spośród najmłodszych uczestników badania nie potrafi określić, czy rzeczywistość seksualna przedstawiana w filmach pornograficznych jest taka jak w realnym życiu,
- 32,8proc. nastolatków jako przyczynę pierwszego zetknięcia się z treściami pornograficznymi w internecie wskazało przypadkowy mechanizm powiązania stron.

Podnoszony czasem argument, iż pornografia nie jest wcale czymś nowym, że towarzyszyła człowiekowi od zawsze i nie spowodowała wielkiej szkody okazuje się skrajnie naiwny, gdy weźmiemy pod uwagę, że dzisiejsza pornografia jest nieporównywalnie bardziej dostępna i bardziej ekstremalna niż cokolwiek, co widziano wcześniej, nawet jedno pokolenie temu.

Przykładowo, według danych z 2024 r. największa strona pornograficzna na świecie każdego miesiąca odwiedzana jest 5 miliardów 450 milionów razy⁵. W samym 2019 r. umieszczono na niej 6,83 mln nowych filmów⁶, a w ciągu każdej *minuty* oglądanych było 220 tys. filmów⁷. A to tylko jedna strona pornograficzna. Blisko 80 proc. światowego ruchu na tej stronie przypada na 20 krajów. Polska w 2023 r. znajdowała się na miejscu 12⁸.

Można w pewnym sensie powiedzieć, że niezależnie od tego czy dzieci chcą pornografię oglądać czy nie, nie mają wyboru. Wystarczy zestawić następujące fakty: aż 93 proc. wejść na powyższą stronę następuje z telefonów komórkowych, większość dzieci otrzymuje pierwszy smartfon wieku około 10-11 lat, co jest jednocześnie, jak zauważono, wiekiem pierwszego zetknięcia się z pornografią.

W świetle powyższego nie dziwi, że 24 proc. polskich nastolatków wyraża obawę o uzależnienie od pornografii.⁹

2. Skutki konsumpcji pornografii.

Wpływ pornografii na dorosłych i dzieci nie daje się oddzielić wyraźną granicą – oddziaływania te są ze sobą ściśle powiązane. Chociaż pewne skutki wydają się bardziej charakterystyczne dla dorosłych, to jednak większość z tych konsekwencji odbija się również na dzieciach. Podobnie jak w przypadku papierosów (lub innych substancji psychoaktywnych), gdzie zakaz sprzedaży dzieciom opiera się na zrozumieniu powszechnych zagrożeń związanych z tytoniem, tak i w przypadku pornografii

⁵ *pornhub.com Web Traffic Statistics*, "Semrush",

<https://www.semrush.com/website/pornhub.com/overview/>

⁶ *2019 Year in Review*, <https://www.pornhub.com/insights/2019-year-in-review>

⁷ Tamże.

⁸ *2023 Year in Review*, <https://www.pornhub.com/insights/2023-year-in-review>

⁹ Red. R. Lange, *Nastolatki 3.0. Raport...* dz. cyt.

wprowadzane ograniczenia dostępu dla dzieci, muszą bazować na świadomości jej ogólnych szkodliwych skutków.

Warto odnotować, że nawet menadżer największej strony pornograficznej na świecie przyznał w nieoficjalnej rozmowie, że pornografia „nie może być normalna”, „nie może być zdrowa” i „mam nadzieję, że nas zakażą” (*I hope they all ban us*)¹⁰.

2.1. Wpływ na jednostki.

a) uzależnienie.

Istnieją trzy kluczowe zmiany neurologiczne, obserwowane u osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, takich jak alkohol, narkotyki, tytoń a także w przypadku uzależnień behawioralnych, np. od hazardu. Są to: sensytyzacja, desensytyzacja i hypofrontalność.

Każda z nich obserwowana^{11,12,13,14} jest u osób regularnie oglądających pornografię:

- a) sensytyzacja – proces, w którym powtarzająca się ekspozycja na dany bodziec (substancję, zachowanie, sytuację, przedmiot) prowadzi z biegiem czasu do zwiększonej chęci lub pragnienia w momencie zetknięcia się z tymi bodźcami.

Liczne badania podkreślają rolę sensytyzacji w problematycznym korzystaniu z pornografii, wykazując jego podobieństwa do uzależnienia od substancji psychoaktywnych^{15,16,17}.

- b) desensytyzacja – proces, w którym regularna ekspozycja na dany bodziec prowadzi do stopniowego zwiększania tolerancji na ten bodziec, co powoduje, że potrzebna jest coraz większej dawki lub intensywności, aby osiągnąć ten sam efekt, który wcześniej uzyskiwała przy mniejszej dawce lub intensywności.

¹⁰ Nagranie rozmowy dostępne pod adresem https://x.com/arden_young_/status/1735338820776669614.

¹¹ D. J. Mechelmans, M. Irvine i in., *Enhanced attentional bias towards sexually explicit cues in individuals with and without compulsive sexual behaviours*, "Plos One", 2014, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0105476>.

¹² S. Kühn, J. Gallinat, *Brain structure and functional connectivity associated with pornography consumption: The brain on porn*, "JAMA Psychiatry", 2014, <https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2014.93>.

¹³ S. Negash, N. V. Sheppard i in., *Trading Later Rewards for Current Pleasure: Pornography Consumption and Delay Discounting*, "The Journal of Sex Research", 2016, <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1025123>.

¹⁴ J. Flanagan, A. Chatzittofis i in., *High Plasma Oxytocin Levels in Men With Hypersexual Disorder*, "The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism", 2022, <https://doi.org/10.1210/clinem/dgac015>.

¹⁵ M. Gola, M. Wordecha, G., Lew-Starowicz i in., *Can Pornography be Addictive? An fMRI Study of Men Seeking Treatment for Problematic Pornography Use*, "Neuropsychopharmacology: official publication of the American College of Neuropsychopharmacology", 2017, <https://doi.org/10.1038/npp.2017.78>.

¹⁶ J. Snagowski, M. Brand, *Symptoms of cybersex addiction can be linked to both approaching and avoiding pornographic stimuli: results from an analog sample of regular cybersex users*, "Frontiers in psychology", 2015, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00653>.

¹⁷ J. Snagowski, C. Laier i in., *Subjective craving for pornography and associative learning predict tendencies towards cybersex addiction in a sample of regular cybersex users*, "Sexual Addiction & Compulsivity. The Journal of Treatment & Prevention", 2016, <https://doi.org/10.1080/10720162.2016.1151390>.

W przypadku substancji psychoaktywnych odpowiedzią osób uzależnionych jest zwiększenie ich spożycia (przykładowo: liczby wypalanych dziennie papierosów). Do pewnego stopnia z pornografią może być podobnie – eskalacji ulega częstotliwość i czas jej poświęcany. Ale eskalacja dotyczyć może także oglądanych scen pornograficznych. Nie chodzi tylko o więcej pornografii, ale też o jej nowość: nowych ludzi, nowych wyimaginowanych partnerów, nowych sytuacji^{18,19,20}.

Występowanie desensytyzacji u użytkowników pornografii zostało wielokrotnie wykazane.^{21,22,23}

- c) hipofrontalność – zmniejszona aktywność w korze przedczołowej mózgu. Jest to jedna z głównych zmian w mózgu spowodowanych procesem uzależnienia, w tym od narkotyków²⁴.

Kora przedczołowa odpowiada za funkcje wykonawcze mózgu, takie jak podejmowanie decyzji, ocenę konsekwencji zachowania i jego kontrolę. Pomaga hamować impulsy i popędy oraz optymalizować reakcje emocjonalne²⁵. Osłabienie jej aktywności, częste w przypadku uzależnień, prowadzi do trudności w kontrolowaniu impulsów oraz podejmowaniu racjonalnych decyzji, co sprzyja utrzymywaniu się uzależnienia.

Co ważne, jest to część mózgu, która pełną dojrzałość osiąga najpóźniej²⁶, dopiero w wieku dwudziestu kilku lat. Z tego powodu dzieci i nastolatki mają trudności z opanowywaniem emocji i impulsów i są bardziej podatne na uzależnienie od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz pornografii. To dość paradoksalne, że pornografia, będąca nominalnie „dla dorosłych” może *de facto* cofać sposób funkcjonowania mózgu do stanu bardziej niedojrzałego.

¹⁸ P. Banca, L. S. Morris, *Novelty, conditioning and attentional bias to sexual rewards*, “Journal of Psychiatric Research”, 2016, <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2015.10.017>.

¹⁹ B. Bóthe, I. Tóth-Király, i in., *The development of the problematic pornography consumption scale (PPCS)*, “The Journal of Sex Research”, 2017, <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1291798>.

²⁰ M. J. Downing, E. Schrimshaw i in., *Sexually explicit media use by sexual identity: A comparative analysis of gay, bisexual, and heterosexual men in the United States*, “Archives of Sexual Behavior”, 2016, <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0837-9>.

²¹ P. Banca, L. S. Morris, *Novelty, conditioning and attentional...*dz. cyt.

²² S. Kühn, J. Gallinat, *Brain structure and functional connectivity...*dz. cyt.

²³ I. P. Albery, J. Lowry i in., *Exploring the Relationship between Sexual Compulsivity and Attentional Bias to Sex-Related Words in a Cohort of Sexually Active Individuals*, “European Addiction Research”, 2017, <https://doi.org/10.1159/000448732>.

²⁴ *Drugs and the Brain* [w:] *Drugs, Brains, and Behavior: The Science of Addiction*, “National Institute on Drug Abuse”, 2011, <https://nida.nih.gov/publications/drugs-brains-behavior-science-addiction/drugs-brain>

²⁵ *Kora przedczołowa*, „Neuroekspert. Encyklopedia Neurofizjologii”, <https://neuroexpert.org/encyklopedia/kora-przedczolowa/>.

²⁶ *Drugs and the Brain* [w:] *Drugs, Brains, and Behavior: ...*dz. cyt.

Hipofrontalność u użytkowników pornografii potwierdziło wiele badań^{27,28,29}.

Z powyższych zmian wynikają lub łączą się z nimi inne negatywne, neurologiczne konsekwencje obserwowane zarówno u osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i hazardu (oraz innych uzależnień behawioralnych) jak i osób regularnie korzystających z pornografii³⁰.

Jak przyznał dr. hab. Mateusz Gola z Instytutu Psychologii Polskiej Akademii Nauk, „[t]o, co widzimy w mózgu osób kompulsywnie korzystających z pornografii, to dokładnie ten sam mechanizm, który widzimy np. w uzależnieniu od hazardu czy uzależnieniu od substancji.”³¹ W tym od narkotyków. Jak wykazała Dr. Valerie Voon z Cambridge University szkodliwy wpływ pornografii na mózg jest niemal dokładnie taki sam jak uzależnienia od narkotyków³².

W świetle dostępnej wiedzy naukowej nie ulega wątpliwości, że korzystanie z pornografii niesie ze sobą ryzyko uzależnienia w oparciu o mechanizmy podobne do tych występujących w przypadku uzależnienia od narkotyków, tytoniu, alkoholu czy hazardu.^{33,34}

Ze względu na swój szkodliwy wpływ na zdrowie, narkotyki są całkowicie nielegalne, a alkohol, papierosy i hazard są dostępne wyłącznie dla osób pełnoletnich, które, w razie wątpliwości, muszą przy ich zakupie okazać dowód osobisty. Do tego mogą szybko stać się kosztownym nawykiem.

Tymczasem dostęp do pornografii, pomimo jej podobnie szkodliwego wpływu, nie podlega w praktyce żadnym ograniczeniom i może być całkowicie bezkosztowy.

²⁷ S. Kühn, J. Gallinat, *Brain structure and functional connectivity ...dz. cyt.*

²⁸ S. Antons, S. M. Mueller i in., *Facets of impulsivity and related aspects differentiate among recreational and unregulated use of Internet pornography*, "Journal of Behavioral Addictions", 2019, <https://doi.org/10.1556/2006.8.2019.22>.

²⁹ R. C. Reid, R. Karim i in., *Self-reported differences on measures of executive function and hypersexual behavior in a patient and community sample of men*, "International Journal of Neuroscience", 2010, <https://doi.org/10.3109/00207450903165577>.

³⁰ Por. J. Castro-Calvo, V. Cervigón-Carrasco i in., *Cognitive processes related to problematic pornography use (PPU): A systematic review of experimental studies*, "Addictive Behaviors Reports", 2021, <https://doi.org/10.1016/j.abrep.2021.100345>.

Przegląd 21 badań eksperymentalnych z sześciu krajów wykazał, że problemowe używanie pornografii (PPU) jest związane z negatywnym wpływem na funkcjonowanie mózgu w czterech obszarach poznawczych: (a) stronniczość uwagi (w tym przypadku w kierunku bodźców seksualnych), (b) mniejsza kontrola hamująca, (c) gorsza pamięć robocza oraz (d) upośledzone podejmowanie decyzji.

³¹ M. Gola, M. Wordecha, G., Lew-Starowicz i in., *Can Pornography be Addictive...dz. cyt.*

³² V. Voon, T. B. Mole i in., *Neural Correlates of Sexual Cue Reactivity in Individuals with and without Compulsive Sexual Behaviours*. "Plos One", 2014, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0102419>.

³³ T. Love, C. Laier i in., *Neuroscience of Internet Pornography Addiction: A Review and Update*, "Behavioral sciences", 2015, <https://doi.org/10.3390/bs5030388>.

³⁴ R. Stark, T. Klucken, *Neuroscientific Approaches to (Online) Pornography Addiction*, [w:] red. R. Stark, T. Klucken, "Internet Addiction. Neuroscientific Approaches and Therapeutical Implications Including Smartphone Addiction", 2017, https://doi.org/10.1007/978-3-319-46276-9_7.

b) trudności emocjonalne i psychiczne.

Wielu konsumentów pornografii używa jej jako mechanizmu radzenia sobie ze stresem, samotnością, smutkiem, nudą lub nerwami. Badania pokazują jednak, że pornografia, zamiast stanowić zdrowe ujście dla negatywnych emocji, może w dłuższej perspektywie szkodzić zdrowiu psychicznemu.

W badaniach naukowców z Columbia University, Yale University i UCLA zaobserwowano, że osoby plasujące się wyżej na skali problematycznego korzystania z pornografii, oceniają gorzej swoje zdrowie psychiczne, mają niższe poczucie własnej wartości oraz uznają swoje bliskie relacje za mniej stabilne w porównaniu do osób plasujących się niżej na tej skali, co wskazuje na istnienie negatywnej korelacji między korzystaniem z pornografii a kondycją emocjonalno – psychiczną³⁵.

Tego rodzaju zależność zaobserwowana została w wielu innych badaniach, wskazujących, że im ktoś więcej konsumuje pornografii tym większe prawdopodobieństwo, że doświadczy problemów ze zdrowiem psychicznym, takich jak depresja, lęk, stres i trudności społeczne^{36,37}.

Konsumpcja pornografii jest także związana z niższą samooceną — zarówno u jej konsumentów, jak i *ich partnerów*^{38,39}.

Podobnie, zarówno osoby oglądające pornografię, *jak i ich partnerzy* mają tendencję do gorszej samooceny swojego ciała na skutek zinternalizowania nierealistycznych ideałów dotyczących ciała, prezentowanych w pornografii^{40,41}.

W efekcie, osoby, które używają pornografii jako ucieczki od nieprzyjemnych emocji, ostatecznie wykazują jedne z najniższych poziomów dobrostanu emocjonalnego i psychicznego⁴².

³⁵ A. Kor, S. Zilcha-Mano, *Psychometric development of the Problematic Pornography Use Scale*. "Addictive Behaviors", 2014, <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.01.027>.

³⁶ M. E. Levin, J. Lillis, S. C. Hayes, *When is online pornography viewing problematic among college males? Examining the moderating role of experiential avoidance*, 2012, <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.657150>.

³⁷ C. Camilleri, J. T. Perry, S. Sammut, *Compulsive Internet Pornography Use and Mental Health: A Cross-Sectional Study in a Sample of University Students in the United States*, "Frontiers in Psychology", 2021, <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.613244>.

³⁸ G. Koletić, *Longitudinal associations between the use of sexually explicit material and adolescents' attitudes and behaviors: A narrative review of studies*, "Journal of Adolescence", 2017, <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.04.006>.

³⁹ D. N. Stewart, D. M. Szymanski, *Young adult women's reports of their male romantic partner's pornography use as a correlate of their self-esteem, relationship quality, and sexual satisfaction*. "Sex Roles. A Journal of Research", 2012, <https://doi.org/10.1007/s11199-012-0164-0>.

⁴⁰ T. L. Tylka, *No harm in looking, right? Men's pornography consumption, body image, and well-being*, "Psychology of Men & Masculinity", 2015, <https://doi.org/10.1037/a0035774>.

⁴¹ T. L. Tylka, A. M. Kroon Van Diest, *You Looking at Her "Hot" Body May Not be "Cool" for Me: Integrating Male Partners' Pornography Use into Objectification Theory for Women*, "Psychology of Women Quarterly", 2014, <https://doi.org/10.1177/0361684314521784>

⁴² C. C. Brown, J. A. Durtschi i in., *Understanding and predicting classes of college students who use pornography*, "Computers in Human Behavior", 2017, <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.09.008>.

c) samotność.

Chociaż wiele osób sięga po pornografię by zmniejszyć uczucie samotności, badania wskazują, że w dłuższej perspektywie konsekwencją jest *pogłębienie* tego uczucia i wejście na błędne koło radzenia sobie z samotnością, które w rzeczywistości ją napędza i potęguje. Stąd osoby, które oglądają pornografię są bardziej narażone na doświadczanie samotności, a osoby doświadczające samotności są bardziej skłonne do oglądania pornografii⁴³.

W rzeczywistości wielokrotnie zaobserwowano związek między konsumpcją pornografii a trudnościami w obszarze zdrowia psychicznego, takimi jak depresja⁴⁴, lęki⁴⁵, niższa satysfakcja z życia⁴⁶, gorsza samoocena oraz ogólnie pogorszone zdrowie psychiczne⁴⁷.

Trwanie w takim błędnym kole izolującego nawyku prowadzi niektórych do osłabienia lub unikania kontaktów społecznych, porzucenia swojego hobby lub zaniedbywania relacji z bliskimi osobami^{48,49}.

2.2. Wpływ na relacje.

Pornografia, podobnie jak dym z papierosów, potrafi szkodzić tym, którzy sami nie są jej użytkownikami.

a) normalizacja uprzedmiotawiania.

Z seksualnym uprzedmiotowieniem mamy do czynienia w przypadku zredukowanego postrzegania innych jako obiekty seksualne, a nie osoby z własnymi myślami, uczuciami i godnością. Uprzedmiotowienie seksualne określane bywa mianem „wspólnego mianownika” różnych form przemocy seksualnej⁵⁰.

Analizujące problematykę pornografii badaczki zauważają: “kobiety w pornografii są przedstawiane jako obiekt uprzedmiotawiającego spojrzenia (*objectifying gaze*) i są definiowane zgodnie z tym, w jaki sposób przyniosą przyjemność obserwatorowi.”⁵¹

⁴³ M. H. Butler, S. A. Pereyra i in., *Pornography Use and Loneliness: A Bidirectional Recursive Model and Pilot Investigation*, 2017, “Journal of Sex & Marital Therapy”, 2017, <https://doi.org/10.1080/0092623X.2017.1321601>.

⁴⁴ C. Harper, D. C. Hodgins, *Examining Correlates of Problematic Internet Pornography Use Among University Students*, “Journal of Behavioral Addictions”, 2016, <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.022>.

⁴⁵ M. Wordecha, M. Wilk, M. Gola i in., *Pornographic binges' as a key characteristic of males seeking treatment for compulsive sexual behaviors: Qualitative and quantitative 10-week-long diary assessment*, “Journal of Behavioral Addictions”, 2018, <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.33>.

⁴⁶ B. J. Willoughby, B. Young-Petersen, N. D. Leonhardt, *Exploring trajectories of pornography use through adolescence and emerging adulthood*, 2017, <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1368977>.

⁴⁷ G. Koletić, *Longitudinal associations between the use of sexually explicit ...dz. cyt.*

⁴⁸ N. D. Volkow, G. F. Koob, A. T. McLellan, *Neurobiological Advances From The Brain Disease Model Of Addiction*, “New England Journal Of Medicine”, 2016, <https://doi.org/10.1056/Nejmra1511480>.

⁴⁹ B. Y. Park, G. Wilson i in., *Is Internet Pornography Causing Sexual Dysfunctions? A Review with Clinical Reports*, “Behavioral Sciences”, 2016, <https://doi.org/10.3390/bs6030017>.

⁵⁰ S. J. Gervais, S. Eagan, *Sexual objectification: The common thread connecting myriad forms of sexual violence against women*, “The American Journal of Orthopsychiatry”, 2017, <https://doi.org/10.1037/ort0000257>.

⁵¹ T. L. Tylka, A. M. Kroon Van Diest, *You Looking at Her “Hot” Body...dz. cyt.*

Osoby występujące w materiałach pornograficznych są wyraźnie przedstawiane w sposób przedmiotowy: filmy pornograficzne są kategoryzowane i oznaczane według konkretnych czynności, które te osoby wykonują lub według atrybutów fizycznych, które posiadają, aby widz mógł wybrać materiał, który dokładnie odpowiada jego oczekiwaniom.

W ten sposób pornografia uczy widzów postawy używania ludzi jak produktów dla własnej satysfakcji seksualnej⁵². A redukcja ludzi do cech fizycznych i etykiet jest dokładnie tym rodzajem uprzedmiotowienia seksualnego, które przygotowuje grunt pod przemoc seksualną⁵³.

Ponadto, gdy kobiety wiedzą, że ich mężowie oglądają pornografię, wzrastają ich obawy dotyczące pociągu seksualnego męża wobec nich. Wydaje się, że jest to naturalna konsekwencja uświadomienia sobie przez kobiety, że ich partner "ogląda" i "ocenia" ciała innych kobiet, co prawdopodobnie spowoduje, że skupi się ona na tym, jak jej partner może "oglądać" i "oceniać" jej ciało. Nie jest więc zaskoczeniem obserwacja, że "...kobiety te zgłaszały poczucie, że ich partnerzy przenoszą na nie uprzedmiotawiające traktowanie kobiet w pornografii."⁵⁴

b) gorsza jakość życia seksualnego

Regularne korzystanie z pornografii może przyzwyczajać do bycia pobudzonym przez ciągłą różnorodność, jaką oferują materiały pornograficzne^{55,56}. Wkrótce naturalne podniecenie i prawdziwe relacje przestają wystarczać, a wielu konsumentów pornografii odkrywa, że nie może ich podniecić nic *poza* pornografią^{57,58}.

Pornografia staje się częścią ich życia seksualnego – im więcej pornografii ogląda mężczyzna, tym jest bardziej prawdopodobne, że obejrzone sceny będzie celowo przywoływał podczas współżycia seksualnego⁵⁹. I tym częściej na kobiety wywierana jest presja by powtarzały czynności widziane na filmach pornograficznych.

Pornografia często prowadzi do kompleksów związanych z ciałem zarówno u kobiet, jak i mężczyzn. Przesadnie krytycznemu spojrzeniu na własne ciało towarzyszy obawa o możliwość wejścia z kimś w relację seksualną. Jednocześnie przyswajanie obrazów

⁵² R. C. Seabrook, L. M. Ward, S. Giacardi, *Less than human? Media use, objectification of women, and men's acceptance of sexual aggression*, "Psychology of Violence", 2019, <https://doi.org/10.1037/vio0000198>.

⁵³ S. J. Gervais, S. Eagan, *Sexual objectification: The common thread connecting...* dz. cyt.

⁵⁴ T. L. Tylka, A. M. Kroon Van Diest, *You Looking at Her "Hot" Body...* dz. cyt.

⁵⁵ B. Bóthe, I. Tóth-Király i in., *Are sexual functioning problems associated with frequent pornography use and/or problematic pornography use? Results from a large community survey including males and females*, "Addictive Behaviors", 2021, <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106603>

⁵⁶ D. Hilton, *Pornography addiction - a supranormal stimulus considered in the context of neuroplasticity*, "Socioaffective Neuroscience & Psychology", 2013, <https://doi.org/10.3402/snp.v3i0.20767>.

⁵⁷ B. Y. Park, G. Wilson i in., *Is Internet Pornography Causing Sexual Dysfunctions...* dz. cyt.

⁵⁸ V. Voon, T. B. Mole i in., *Neural Correlates of Sexual Cue Reactivity...* dz. cyt.

⁵⁹ Ch. Sun, Ana Bridges, i in., *Pornography and the Male Sexual Script: An Analysis of Consumption and Sexual Relations*, "Archives of Sexual Behavior" 2014, <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0391-2>.

pornograficznych zwiększa krytycyzm wobec potencjalnych lub obecnych partnerów seksualnych wypaczając oczekiwania dotyczące ich wyglądu. Przykładowo, im więcej pornografii ogląda mężczyzna, tym bardziej prawdopodobne jest, że będzie niezadowolony z rozmiaru swojego penisa. Analogicznie w przypadku kobiet – im więcej pornografii oglądają, tym mniej są zadowolone z rozmiaru penisa swojego partnera⁶⁰.

Zauważa się, że „nieskończona różnorodność i stale rosnąca intensywność pornografii dostępnej online wytwarza – szczególnie u osób często ją oglądających – poziom dopaminy i adrenaliny, któremu partner w prawdziwym świecie, bez względu na to, jak atrakcyjny, po prostu nie jest w stanie dorównać. Co gorsza, z punktu widzenia relacji, ciągły cykl fantazji i zaspokojenia, który występuje przy częstym oglądaniu pornografii, prowadzi do emocjonalnego i psychicznego oddalenia nawet od najbardziej kochającej i cenionej towarzyszki życia. Połączenie tych neurochemicznych i psychologicznych problemów wydaje się manifestować fizycznie u wielu mężczyzn jako występujące w relacji z drugą osobą dysfunkcje seksualne.”⁶¹ Najczęściej objawiają się one jako zaburzenia erekcji. Ich częstotliwość jest alarmująco wysoka, dotykając ponad 20 proc. mężczyzn w wieku 18 – 35 lat i jest wyraźnie powiązana z problematyczną konsumpcją pornografii⁶².

Pomimo, że pornografia obiecuje swoim widzom poprawę życia seksualnego, istnieją liczne dowody na to, że jej konsumpcja jest powiązana z dysfunkcjami seksualnymi^{63,64} zarówno u mężczyzn, jak i kobiet oraz ze spadkiem satysfakcji z życia seksualnego⁶⁵. Czego jedną z konsekwencji jest spadek częstotliwości rzeczywistego współżycia seksualnego, co ma miejsce tym częściej im częstsza jest konsumpcja treści pornograficznych^{66,67}.

⁶⁰ *The porn hypothesis – findings prove porn consumption fuels the desire for penis enlargement surgery in the UK*, “International Andrology London”, <https://london-andrology.co.uk/news/the-porn-hypothesis-findings-prove-porn-consumption-fuels-the-desire-for-penis-enlargement-surgery-in-the-uk/>.

⁶¹ R. Weiss, *Porn-Induced Erectile Dysfunction, Can pornography impact male sexual performance?*, “Psychology Today”, 26.04.2021, <https://www.psychologytoday.com/us/blog/love-and-sex-in-the-digital-age/202104/porn-induced-erectile-dysfunction>.

⁶² T. Jacobs, B. Geysmans i in., *Associations Between Online Pornography Consumption and Sexual Dysfunction in Young Men: Multivariate Analysis Based on an International Web-Based Survey*, 2021, “JMIR Public Health Surveill”, <https://doi.org/10.2196/32542>.

⁶³ B. Y. Park, G. Wilson i in., *Is Internet Pornography Causing Sexual Dysfunctions...* dz. cyt.

⁶⁴ B. Bóthe, I. Tóth-Király i in., *Are sexual functioning problems associated with frequent pornography use and/or problematic pornography use? Results from a large community survey including males and females*, “Addictive Behaviors”, 2021, <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106603>.

⁶⁵ P. J. Wright, R. S. Tokunaga, *Women's perceptions of their male partners' pornography consumption and relational, sexual, self, and body satisfaction: Toward a theoretical model*, “Annals of the International Communication Association”, 2017, <https://doi.org/10.1080/23808985.2017.1412802>.

⁶⁶ Metaanaliza pięćdziesięciu badań, które łącznie objęły ponad 50 000 uczestników z 10 krajów: P. J. Wright, Ch. Sun i in., *Associative Pathways between Pornography Consumption and Reduced Sexual Satisfaction*, “Sexual and Relationship Therapy”, 2017, <https://doi.org/10.1080/14681994.2017.1323076>

⁶⁷ J. Gottman, J. Gottman, *An open letter on porn*, 5.04.2016, <https://www.gottman.com/blog/an-open-letter-on-porn/>.

Przekonanie, że można jednocześnie być zanurzonym w oceanie wirtualnego seksu oraz cieszyć się długotrwałą satysfakcją z realnego, osobowego związku okazuje się jednym z największych kłamstw pornografii.

c) niższa satysfakcja ze związku i wyższe prawdopodobieństwo jego rozpadu.

Dobre relacje z najbliższymi stanowią ważny aspekt równowagi emocjonalnej i psychicznej jednak badania regularnie pokazują, że pornografia jest związana z:

- mniejszą satysfakcją ze związku – konsumenci pornografii deklarują niższą satysfakcję ze związku i oceniają jego jakość niżej w porównaniu do osób które pornografii nie oglądają^{68,69,70}.

W jednym z badań obserwowano małżeństwa przez sześć lat w celu zidentyfikowania czynników mających wpływ na jakość ich związku i satysfakcję z życia seksualnego. Częstotliwość oglądania pornografii okazała się drugim najsilniejszym czynnikiem prognozującym kondycję małżeństwa. Im ta częstotliwość była większa, tym małżonkowie niżej oceniali jakość wzajemnej relacji.⁷¹

- mniejszym zaangażowaniem w związek⁷² i większą akceptacją dla zdrady⁷³.
- zwiększeniem poziomu konfliktu w związku – konsumpcja pornografii może podważać wzajemne zaufanie w związku i zaogniać istniejące konflikty^{74,75}.

Negatywne konsekwencje dotyczą nie tylko samych konsumentów pornografii, ale także ich partnerek, które deklarują niższą samoocenę, gorszą ocenę jakości związku i mniejszą satysfakcję ze współżycia seksualnego.⁷⁶

⁶⁸ P. J. Wright, R. S. Tokunaga i in., *Pornography consumption and satisfaction: A meta-analysis*, 2017, "Human Communication Research", <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/hcre.12108>

⁶⁹ S. L. Perry, *Pornography and Relationship Quality: Establishing the Dominant Pattern by Examining Pornography Use and 31 Measures of Relationship Quality in 30 National Surveys*, "Archives of sexual behavior", 2020, <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01616-7>.

⁷⁰ S. Perry, *Does Viewing Pornography Reduce Marital Quality Over Time? Evidence From Longitudinal Data*, "Archives Of Sexual Behavior", 2016, <https://doi.org/10.1007/S10508-016-0770-Y>

⁷¹ S. Perry, *Does Viewing Pornography Reduce Marital Quality Over Time...dz. cyt.*

⁷² J. Minarcik, C. T. Wetterneck, M. B. Short, *The Effects Of Sexually Explicit Material Use On Romantic Relationship Dynamics*, "Journal Of Behavioral Addictions", 2016, <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.078>.

⁷³ K. Rasmussen, *A Historical and Empirical Review of Pornography and Romantic Relationships: Implications for Family Researchers*, "Journal of Family Theory & Review", 2016, <https://doi.org/10.1111/jftr.12141>.

⁷⁴ J. S. Carroll, D. M. Busby i in., *The porn gap: Differences in men's and women's pornography patterns in couple relationships*, "Journal of Couple & Relationship Therapy", 2017, <https://doi.org/10.1080/15332691.2016.1238796>

⁷⁵ D. M. Szymanski, D. N. Stewart-Richardson, *Psychological, Relational, and Sexual Correlates of Pornography Use on Young Adult Heterosexual Men in Romantic Relationships*, "The Journal of Men's Studies", 2014, <https://doi.org/10.3149/jms.2201.64>.

⁷⁶ D. N. Stewart, D. M. Szymanski, *Young adult women's reports of their male romantic partner's pornography use as a correlate of their self-esteem, relationship quality, and sexual satisfaction*, "Sex Roles: A Journal of Research", 2012, <https://doi.org/10.1007/s11199-012-0164-0>.

Powyższe niewątpliwie nie pozostaje bez wpływu na stabilność relacji. W efekcie prawdopodobieństwo rozwodu lub rozpadu związku jest dwukrotnie większe wśród konsumentów pornografii^{77,78,79}.

2.3. Wpływ na społeczeństwo.

a) normalizacja przemocy i poniżającego traktowania kobiet

Pornografia m.in.:

- 1) normalizuje przemocowe i poniżające traktowanie kobiet,
- 2) czerpie korzyści z filmów umieszczanych bez zgody prezentowanych osób (m.in. *revenge porn, deep fake porn*) lub za ich *de facto* wymuszoną zgodą,
- 3) prezentuje kobiety w sposób przedmiotowy jako narzędzie seksualnej przyjemności mężczyzn (rozd. poprzedni, lit a),
- 4) normalizuje nielegalne, krzywdzące kobiety zachowania jak gwałt, kazirodztwo, seks z („*barery legal*”) nastolatkami (rozd. niniejszy, lit. b),

Normalizacja przemocowego i poniżającego traktowania kobiet

Jak podkreślono w przygotowanym w 2020 r. dla brytyjskiego Ministerstwa Równości (*Government Equalities Office*) przeglądzie literatury naukowej, „istnieją silne dowody na związek między korzystaniem z pornografii a krzywdzącymi postawami i zachowaniami seksualnymi wobec kobiet.”⁸⁰

Podobne wnioski prezentuje raport „Piekło za kulisami” (*L’Enfer du Décor*) przedstawiony we francuskim Senacie w 2022 r. Stwierdza się w nim, że „zarówno ilość dostępnych dla wszystkich treści pornograficznych, jak i ich natura przyczyniły się do zbanalizowania aktów przemocy seksualnej wobec kobiet”. Autorki, cztery panie senator, zauważają, że „sceny, w których mężczyzna, a najczęściej kilku mężczyzn, nawet do 50, dopuszczają się wobec kobiet przemocy fizycznej i seksualnej, stały się standardem” oraz że „powszechność nadużyć seksualnych, fizycznych i werbalnych nadaje im w pornografii charakter systemowy.”⁸¹

⁷⁷ S. L. Perry, *Pornography use and marital separation: Evidence from two-wave panel data*, „Archives of Sexual Behavior”, 2017, <https://doi.org/10.1007/s10508-017-1080-8>.

⁷⁸ S. L. Perry, J. T. Davis, *Are pornography users more likely to experience a romantic breakup? Evidence from longitudinal data*, „Sexuality & Culture”, 2017, <https://doi.org/10.1007/s12119-017-9444-8>.

⁷⁹ S. L. Perry, C. Schleifer, *Till porn do us part? A longitudinal examination...* dz. cyt.

⁸⁰ J. Upton, A. Hazell i in., *The relationship between pornography use and harmful sexual attitudes and behaviours. A literature review prepared by The Behavioural Architects for the Government Equalities Office*, 2020, <https://www.gov.uk/government/publications/the-relationship-between-pornography-use-and-harmful-sexual-behaviours/the-relationship-between-pornography-use-and-harmful-sexual-attitudes-and-behaviours-literature-review#the-pornography-landscape-today>

⁸¹ D. Mouriquand, *Hell behind the scenes: French senators present a damning report on the porn industry*, „Euronews”, 28.09.2022, <https://www.euronews.com/culture/2022/09/28/hell-behind-the-scenes-french-senators-present-a-damning-report-on-the-porn-industry>.

Podobnie metaanaliza 22 badań z 7 krajów wykazała, że konsumpcja pornografii wiąże się z agresją seksualną⁸². Przemysł pornograficzny obraca się wokół produkcji oraz promocji przemocy i poniżania.

Analiza ponad 131 tysięcy tytułów filmów pornograficznych wykazała, że 1 na 8 tytułów filmów pornograficznych wyświetlanych na głównych stronach największych serwisów pornograficznych opisuje akty przemocy seksualnej⁸³. Autorzy badania zauważają, że „praktyki seksualne obejmujące przymus, podstęp, brak zgody i czyny karalne są opisywane w głównym nurcie pornografii internetowej w sposób, który prezentuje je jako dopuszczalne”⁸⁴. A „opisy praktyk, które spełniają kryminalne standardy przemocy seksualnej, w tym gwałtu, kazirodztwa i tak zwanej porno-zemsty (*revenge porn*), są formułowane w sposób, który nie tylko minimalizuje lub usuwa ich przestępczy charakter, ale często wyśmiewa lub umniejsza możliwość wyrządzenia krzywdy.”⁸⁵

Do podobnych wniosków prowadzą badania treści filmów pornograficznych. Według najbardziej ostrożnych szacunków 1 na 3 takie filmy pokazuje przemoc seksualną lub agresję.⁸⁶ Jej najczęstsze formy to: klapsy, kneblowanie, uderzanie w twarz, ciągnięcie za włosy i duszenie⁸⁷. W 97 proc. przypadków przemoc skierowana jest wobec kobiet⁸⁸.

Już same te dane są alarmujące. A być może jeszcze bardziej groźne są przedstawione reakcje na tę przemoc. Niemal zawsze kobiety wobec których stosowana jest przemoc lub agresja reagują neutralnie lub z przyjemnością⁸⁹. Jednym zdaniem, pornografia uczy, że kobiety czerpią przyjemność z przemocy seksualnej i poniżenia, normalizuje jedno i drugie i przedstawia jako zwyczajny, stały element współżycia seksualnego – oglądanie scena po scenie dehumanizujących lub przemocowych treści oswoja z nimi widza i może zacząć wydawać się normalne^{90,91}.

W konsekwencji, „granica między tym, co jest, a co nie jest przemocą seksualną, zostaje zniekształcona przez główne strony pornograficzne” co na poziomie społecznym „ma

⁸² P. J. Wright, R. S. Tokunaga, A. Kraus, *A meta-analysis of pornography consumption and actual acts of sexual aggression in general population studies*, „Journal of Communication”, 2016, <https://doi.org/10.1111/jcom.12201>.

⁸³ F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script in mainstream online pornography*, „The British Journal of Criminology”, 2021, <https://doi.org/10.1093/bjc/azab035>.

⁸⁴ F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script ...dz. cyt.*

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ N. Fritz, V. Malic, *A descriptive analysis of the types, targets, and relative frequency of aggression in mainstream pornography*, „Archives of Sexual Behavior”, 2020, <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01773-0>.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Tamże.

⁸⁹ Tamże. Por także badanie wskazujące, że taka reakcja miała miejsce w 95 proc przypadków agresji: A. J. Bridges, R. Wosnitzer i in., *Aggression and Sexual Behavior in Best Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update. Violence Against Women*, 2010, <https://doi.org/10.1177/1077801210382866>.

⁹⁰ K. Daneback, A. Ševčíková, S. Ježek, *Exposure to online sexual materials in adolescence and desensitization to sexual content*, „Sexologies”, 2018, <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.sexol.2018.04.001>.

⁹¹ M. B. Ezzell, J. A. Johnson, i in., *I (dis)like it like that: Gender, pornography, and liking sex*, „Journal of Sex & Marital Therapy”, 2020, <https://doi.org/10.1080/0092623X.2020.1758860>.

znaczący wpływ na rozumienie różnicy między seksualną przyjemnością a seksualną krzywdą.”⁹²

Podsumowując, „szkodliwość pozycjonowania przemocy seksualnej jako normatywnego skryptu seksualnego nie polega jedynie na możliwym bezpośrednim wpływie na indywidualne praktyki seksualne, zachowania lub postawy wobec seksu. Kiedy pornografia jest postrzegana jako kluczowa instytucja społeczna legitymizująca normy seksualne, wówczas owo rozmycie granic między tym, co uznaje się za przestępcze, co uznaje się za szkodliwe, a co uznaje się za seksualne, samo w sobie stanowi formę «kulturowej szkody».”⁹³

Czerpanie korzyści z filmów umieszczanych bez zgody prezentowanych osób (m.in. *revenge porn*, *deep fake porn*) lub za ich *de facto* wymuszoną zgodą (co zdarza się w przypadku kobiet występujących w produkcjach pornograficznych).

Branża pornograficzna ma długą historię czerpania zysków z nadużyć i filmów nagrywanych lub umieszczanych bez zgody prezentowanych osób, często przy ignorowaniu prośb ofiar o usunięcie tych materiałów^{94,95}. Dotyczy to praktycznie każdej dużej strony pornograficznej. W rzeczywistości istnieje wiele udokumentowanych przypadków zweryfikowanych kont publikujących na stronach pornograficznych filmy nagrywane lub umieszczane bez zgody prezentowanych osób, najczęściej kobiet^{96,97}.

Nowa rzeczywistość nadużyć seksualnych jest dewastująca także dla kobiet występujących w produkcjach pornograficznych. Około połowy kobiet, które zaczęły „karierę” w branży pornograficznej kończy ją na udziale w maksymalnie trzech filmach, a pozostałe wytrzymują przeciętnie 3 lata, a więc trzykrotnie krócej niż w latach siedemdziesiątych⁹⁸. Liczne świadectwa opisują koszmar udziału w produkcjach pornograficznych⁹⁹.

⁹² F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script...* dz. cyt.

⁹³ Tamże.

⁹⁴ N. Kristof, *Why do we let corporations profit from rape videos?*, „New York Times”, 18.04.2021, <https://www.nytimes.com/2021/04/16/opinion/sunday/companies-online-rape-videos.html>

⁹⁵ N. Kristof, *The children of Pornhub*, „New York Times”, 4.12.2020, <https://www.nytimes.com/2020/12/04/opinion/sunday/pornhub-rape-trafficking.html>

⁹⁶ *Pornhub sued by 40 Girls Do Porn sex trafficking victim*, „BBC”, 16.12.2020, <https://www.bbc.com/news/technology-55333403>.

⁹⁷ *Meeting no. 20 ETHI— Standing committee on access to information, privacy and ethics*, Izba Gmin, 19.02.2021, <https://parlvu.parl.gc.ca/Harmony/en/PowerBrowser/PowerBrowserV2/20210219/-1/34789?Language=English&Stream=Video>

⁹⁸ J. Millward, *Deep Inside. A study of 10.000 Porn Stars and Their Careers*, 14.02.2013, <https://jonmillward.com/blog/studies/deep-inside-a-study-of-10000-porn-stars/#sources>

⁹⁹ H. Saul, *Lisa Ann discusses how the demand for extreme porn can damage new performers: “That does break you down as a woman”*, „Independent”, 28.01.206, <https://www.independent.co.uk/news/people/lisa-ann-on-how-demand-for-extreme-porn-is-damaging-new-performers-that-does-break-you-down-as-a-woman-a6838751.html>

b) normalizuje kazirodztwo, zdrady i seks z nastolatkami

Kazirodztwo

Wzbudzające w normalnych okolicznościach niesmak i odrazę kazirodztwo na stronach pornograficznych jest promowane i normalizowane. Redakcja jednej z gazet przejrzała główne strony największych stron pornograficznych “i natychmiast została zbombardowana filmami, o takich tytułach jak «mama śpi z synem» i «uprawiałem seks z moją seksowną przyrodną siostrą»¹⁰⁰. Wedle różnych szacunków filmy zawierające treści (opisywane jako) kazirodcze stanowią od 10 proc.¹⁰¹ do nawet 50 proc.¹⁰² filmów umieszczanych na stronach pornograficznych. W efekcie już kilka lat temu odnotowano drastyczny wzrost o 178 proc.¹⁰³ konsumpcji pornografii w kategorii *fauxcest*, która przedstawia niespokrewnionych ze sobą aktorów odgrywających role członków rodziny, w tym stosunki seksualne między dziećmi a ich opiekunami. Pornografia formuje najwyraźniej pokolenie ludzi, dla których koncepcja współżycia seksualnego z członkami rodziny jest podniecająca.

Zdrady

Żony zdradzające mężów, mężowie zdradzający żony, mężowie oglądający, jak ich żony odbywają stosunek seksualny z innymi – tego typu scenariusze są powszechne w pornografii. Seksualizacja i fetyszizacja niewierności stała się jedną z najpopularniejszych kategorii w pornografii. Analiza bazy 120 tysięcy filmów pornograficznych wykazała, że „bez wyjątku każdy tytuł filmu zawierający słowo «żona» obracał się wokół koncepcji mężczyzny uprawiającego seks z żoną, która nie była jego.”¹⁰⁴

Tymczasem zdrada to najczęstsza przyczyna rozpadu związku w różnych kulturach. Doświadczenie zdrady ze strony partnera jest zazwyczaj przeżyciem traumatycznym, ocenianym jako osobista tragedia.

Przemysł pornograficzny przedstawia to jako coś atrakcyjnego i ekscytującego. Badania pokazują, że osoby, które regularnie oglądają tego typu treści i czerpią z nich podniecenie mogą być bardziej zainteresowane i otwarte na podobne scenariusze w ich rzeczywistym życiu¹⁰⁵.

Nastolatki

¹⁰⁰ L. Andrews, Experts slam America's disgusting obsession with INCEST amid signs up to half of all porn consumed in US is 'family themed', "Daily Mail", 29.03.2024, <https://www.dailymail.co.uk/health/article-13227585/experts-slam-americas-incest-obsession-family-themed-porn.html>

¹⁰¹ F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script ...dz. cyt.*

¹⁰² L. Andrews, Experts slam America's disgusting obsession with INCEST amid signs up to half of all porn consumed in US is 'family themed', "Daily Mail", 29.03.2024, <https://www.dailymail.co.uk/health/article-13227585/experts-slam-americas-incest-obsession-family-themed-porn.html>

¹⁰³ <https://www.thedailybeast.com/fauxcest-the-disturbing-rise-of-incest-themed-porn>

¹⁰⁴ J. Millward, *Deep Inside. A study of 10.000 Porn Stars...dz. cyt.*

¹⁰⁵ Por. badania przytaczane w rozdz. 1.3.2. lit b i lit. c.

We współczesnej pornografii sceny seksu z osobami wyglądającymi na nastolatki należą do najpopularniejszych kategorii¹⁰⁶. Różne odmiany słowa „nastoletni» są bardziej powszechnym sposobem opisywania pornografii niż jakikolwiek opis aktu seksualnego lub części ciała”¹⁰⁷.

Pornografizacja społeczeństwa oswaja i normalizuje seksualizację i uprzedmiotowienie nastolatków jako coś całkowicie zwyczajnego i obojętnego, czego jedną z konsekwencji jest ułatwienie wykorzystywania seksualnego.

c) ryzykowne zachowania

Kompulsywne korzystanie z pornografii jest skorelowane z większą akceptacją seksu przedmałżeńskiego i posiadaniem większej liczby partnerów seksualnych, a także z płaceniem za usługi seksualne. Nie zawsze korelacja ta musi oznaczać przyczynowość. Podobna korelacja zachodzi między problematycznym korzystaniem z pornografii a większą akceptacją seksu pozamałżeńskiego przez żonatyh mężczyzn i dopuszczeniem się przez nich zdrady^{108,109,110}.

W przypadku osób regularnie korzystające z pornografii istnieje większe prawdopodobieństwo wczesnej inicjacji seksualnej, co w połączeniu z otwartością na przypadkowe stosunki płciowe¹¹¹ i skłonnością do podejmowania bardziej ryzykownych form aktywności seksualnej naraża je na większe ryzyko zarażenia się chorobami przenoszonymi drogą płciową.

d) rozbija związki

Negatywny wpływ korzystania z pornografii na trwałość związków jest, jak wskazano powyżej, wielokrotnie obserwowany. „Istnieje pewien sposób doświadczania podniecenia seksualnego, który jest przeciwieństwem bliskości. (...) W najlepszym wypadku niektórzy mogą [korzystanie z pornografii] jakoś kontrolować, ale najczęściej tworzy to barierę, która zatruwa relacje.” Wbrew oczekiwaniom niektórych na więcej „pikanterii” w łóżku, prędzej czy później efekt korzystania z pornografii dla większości okazuje się tego dokładnym przeciwieństwem¹¹².

¹⁰⁶ A. Walker, D. A. Makin, A. L. Morczek, *Finding Lolita: A comparative analysis of interest in youth-oriented pornography*, "Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly", 2016, <https://doi.org/10.1007/s12119-016-9355-0>

¹⁰⁷ F. Vera-Gray, C. McGlynn i in., *Sexual violence as a sexual script...*dz. cyt.

¹⁰⁸ Paul J. Wright and Ashley K. Randall, "Internet Pornography Exposure and Risky Sexual Behavior among Adult Males in the United States," *Computers in Human Behavior* 28 (2012): 1410–1416.

¹⁰⁹ Paul J. Wright, "A Longitudinal Analysis of US Adults' Pornography Exposure. Sexual Socialization, Selective Exposure, and the Moderating Role of Unhappiness," *Journal of Media Psychology* 24, no. 2 (2012): 67–76.

¹¹⁰ P.J. Wright, Robert S. Tokunaga, and Soyoun Bae, "More Than a Dalliance? Pornography Consumption and Extramarital Sex Attitudes among Married U.S. Adults," *Psychology of Popular Media Culture* 3, no. 2 (2014): 97–109.

¹¹¹ S. Braithwaite, A. Givens i in., *Is pornography consumption associated with condom use and intoxication during hookups?*, "Culture, Health & Sexuality", 2015, <https://doi.org/10.1080/13691058.2015.1042920>.

¹¹² S. L. Perry, *Pornography and Relationship Quality: Establishing the Dominant Pattern...*dz. cyt.

Powyższe nie pozostaje bez wpływu na stabilność relacji. Negatywny wpływ korzystania z pornografii na trwałość związków podkreśla prof. Lew – Starowicz: „kontakt z pornografią o połowę zwiększa szanse na rozwód w ciągu dwóch lat od rozpoczęcia oglądania porno, a po 6 latach trwania związku – o 86 proc. To są niezwykle alarmujące dane, które także w jakiś sposób mogą tłumaczyć rosnącą liczbę rozpadających się związków”¹¹³.

Co ważne, zachodzi statystycznie wyraźny związek między częstotliwością oglądania pornografii a doświadczeniem rozpadu związku. Ponadto regularne korzystanie z pornografii, szczególnie w przypadku mężczyzn, przed zawarciem związku, znacząco zwiększa jego niestabilność^{114,115}.

e) napędza handel ludźmi w celach seksualnych i przestępstwa przeciwko wolności seksualnej

Z handlem ludźmi w celach seksualnych (*sex trafficking*) mamy do czynienia, gdy ktoś – mówiąc najogólniej – w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przy użyciu przemocy, groźby, podstępów lub wprowadzenia w błąd doprowadza inną osobę do wykonania jakiegokolwiek czynności seksualnej w zamian za pieniądze, bezpieczeństwo lub uniknięcie kary^{116,117}.

Szacuje się, że w samym 2021 r. ofiarą handlu ludźmi w celach seksualnych padło 6,3 milionów osób. Niemal cztery na pięć ofiar (78 proc.) to dziewczęta i kobiety. Dzieci stanowiły jedną czwartą (27 proc.) wszystkich przypadków¹¹⁸. Wielkość nielegalnych zysków czerpanych z handlu ludźmi w celach seksualnych (stanowiąca trzy czwarte

¹¹³ K. Romanowska, Zbigniew Lew-Starowicz: „Byłem orędownikiem pornografii...dz. cyt.

¹¹⁴ S. L. Perry, J. T. Davis, *Are Pornography Users More Likely to Experience A Romantic Breakup? Evidence from Longitudinal Data*, “Sexuality and Culture”, 2017, <https://link.springer.com/article/10.1007/s12119-017-9444-8>

¹¹⁵ S. L. Perry, C. Schleifer, *Till Porn Do Us Part? A Longitudinal Examination...dz. cyt.*

¹¹⁶ Zgodnie z art. 115 § 22 Kodeksu karnego, handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem: 1) przemocy lub groźby bezprawnej, 2) uprowadzenia, 3) podstępów, 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności, 6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą – w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, (...).

Art. 189a § 1. Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

Art. 204 § 4. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nakłania inną osobę do uprawiania prostytucji albo ją do tego zmusza, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Oba te przepisy mają na celu penalizację działań, które prowadzą do wykorzystywania osób w celach seksualnych, co odpowiada pojęciu *sex traffickingu* w międzynarodowym prawie.

W doktrynie podkreśla się, że „termin «handlu ludźmi» nie dotyczy (...) obrotu cywilnoprawnego człowiekiem, ale służy określeniu pewnego zjawiska, które sprowadza się do zachowań mających na celu – najogólniej ujmując – wykorzystanie człowieka.” M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2024, art. 189(a).

¹¹⁷ Handel ludźmi w celach seksualnych może, ale nie musi łączyć się z fizycznym uprowadzeniem i transportem ofiary (przemyt ludzi).

¹¹⁸ Międzynarodowa Organizacja Pracy, *Profits and poverty: The economics of forced labour*, 2024, s. 6, <https://www.ilo.org/resource/news/annual-profits-forced-labour-amount-us-236-billion-ilo-report-finds>.

wszystkich zysków z handlu ludźmi) szacowana jest obecnie przez ONZ na 173 miliardy dolarów rocznie¹¹⁹.

Współczesny handel ludźmi w celach seksualnych ma wiele bliskich związków z pornografią. Przykładowo:

- a) pornografia może być efektem handlu ludźmi – doprowadzanie ofiar do występu w filmie pornograficznym może opierać się na:
 - przemocy – porwaniu, uwięzieniu i nagraniu gwałtu lub wymuszonej czynności seksualnej. Takie zdjęcia lub filmy często trafiają na (nawet największe) pornograficzne strony internetowe, gdzie mogą być trudne do rozpoznania wobec rosnącej popularności scenariuszy filmów pornograficznych opartych na przemocy.

Zgodnie z raportem ze spraw sądowych dotyczących handlu ludźmi w celach seksualnych w USA, przemoc fizyczna stosowana był w 41 proc. przypadkach, w pozostałych sprawcy stosowali inne niż fizyczny rodzaje przymusu i manipulacji¹²⁰.

 - groźbie lub zastraszaniu - gdy, przykładowo, osoba występująca w filmie pornograficznym pojawia się na planie i odkrywa, że scena jest o wiele bardziej brutalna, niż jej powiedziano, a producent lub agent grozi, że wpisze ją na czarną listę i anuluje jej pozostałe zaplanowane występy, jeśli się nie zgodzi¹²¹.
 - podstępnie lub wprowadzeniu w błąd¹²² - przykładowo, poprzez zwabianie młodych kobiet za pomocą ofert pracy „modelki” i podsuwanie im do podpisu skomplikowanych kontraktów^{123, 124}.
- b) pornografia napędza popyt na wykorzystywanie i handel ludźmi w celach seksualnych.

Pornografia napędza globalny handel usługami seksualnymi, przenosząc popyt do społecznego mainstreamu. A ponieważ osoby oglądające pornografię nie są w stanie rozróżnić i nie rozróżniają ofiar handlu ludźmi od aktorów porno, często, poprzez

¹¹⁹ Tamże, s. 15.

¹²⁰ K. Feehs, A. C. Wheeler, *2020 Federal Human Trafficking Report*, “Human Trafficking Institute”, 2021, <https://traffickinginstitute.org/2020-federal-human-trafficking-report/>

¹²¹ “I just remembered being so scared and so uncomfortable, and in so much pain. But again the only thing that ran through my head was that he was either going to hurt me if I tried to walk off set or that I was going to be blacklisted, or that I wasn’t going to be paid. I was also in shock.” M. Stern, *10 women accuse porn star Ryan Madison of sexual abuse: ‘There was blood everywhere’* “The Daily Beast”, 7.07.2020, <https://www.thedailybeast.com/ryan-madison-accused-of-sexual-abuse-by-10-women-there-was-blood-everywhere>

¹²² Zob. *Hot Girls Wanted*, Netflix, 2015.

¹²³ Zob. T. Clark-Flory, *Nearly Two Dozen Women Are Suing for Allegedly Being Coerced Into Porn*, “Jezebel”, 1.07.2019, <https://www.jezebel.com/nearly-two-dozen-women-are-suing-for-allegedly-being-co-1836013565>.

¹²⁴ *Czech casting: Women lured by modeling gigs, manipulated into shooting porn*, “Prague Morning”, 18.07.2020, <https://praguemorning.cz/czech-casting-women-lured-by-modeling-gigs-manipulated-into-porn/>

kliknięcia i odsłony, mogą wzmacniać i napędzać popyt na wykorzystywanie, nawet nie zdając sobie z tego sprawy.

- c) pornografia może normalizować przemoc seksualną i uprzedmiotowienie do tego stopnia, że skłania do płacenia za treści pornograficzne, a w niektórych przypadkach znieczulenie użytkowników może objawiać się większą chęcią kupowania rzeczywistego seksu, zwiększając w ten sposób popyt na wykorzystywanie seksualne i handel ludźmi^{125, 126, 127}.
- d) pornografia może być używana jako scenariusz dla sprawcy nadużyć seksualnych oraz jako wzorzec zachowań przedstawiany ofiarom nadużyć.

Z jednej strony pornografia, modelując gusta, często zawiera wykonawców i fabuły, które mają imitować nastolatków. Z drugiej strony może być wykorzystywana do uwodzenia ofiar handlu ludźmi i „szkolenia” ich w zakresie tego, czego się od nich oczekuje¹²⁸.

3. Siedem najważniejszych powodów za ochroną dzieci przed treściami pornograficznymi

3.1. Prowadzi do uzależnienia

Nastolatki są bardziej niż osoby dorosłe podatne na popadnięcie w różnego rodzaju uzależnienia. Wynika to w znacznej mierze z różnic w rozwoju neurologicznym między obiema grupami wiekowymi.

Przede wszystkim, jak wspomniano wyżej, w okresie nastoletnim nie jest jeszcze w pełni rozwinięta kora przedczołowa, która odpowiada za funkcje wykonawcze mózgu, takie jak podejmowanie decyzji, ocenę konsekwencji zachowania i jego kontrolę. Pomaga hamować impulsy i popędy oraz optymalizować reakcje emocjonalne. Jest to część mózgu, która pełną dojrzałość osiąga najpóźniej.

Z drugiej strony, inne części mózgu, takie jak układ limbiczny, odpowiedzialny za emocje i pamięć długotrwałą są bardzo rozwinięte i aktywne. To związane jest, odpowiednio, ze skłonnością do bardziej emocjonalnych reakcji i wysoką w porównaniu do późniejszych lat, zdolnością do nauki – szybciej przyswajają informację i szybciej się uczą, co łatwo zaobserwować, przykładowo, w nauce języków obcych czy gry na instrumentach

¹²⁵ S. J. Gervais, S. Eagan, *Sexual objectification: The common thread connecting...*dz. cyt.

¹²⁶ *Who buys sex? understanding and disrupting illicit market demand*, “Demand Abolition”, 2018, <https://www.demandabolition.org/wp-content/uploads/2019/07/Demand-Buyer-Report-July-2019.pdf>

¹²⁷ R. Herrington, P. McEachern, *“Breaking her spirit” through objectification, fragmentation, and consumption: A conceptual framework for understanding domestic sex trafficking*, “Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma”, 2017, <https://doi.org/10.1080/10926771.2017.1420723>

¹²⁸ *Online grooming of children for sexual purposes: Model legislation & global review*, International Centre for Missing and Exploited Children, 2017, https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2017/09/Online-Grooming-of-Children_FINAL_9-18-17.pdf

muzycznym. Jeden z neurobiologów ujął to w następujących słowach: dzieci „są jak Ferrari ze słabymi hamulcami. Są uczącymi się maszynami, ale mogą nauczyć się zarówno dobrych jak i złych rzeczy.”¹²⁹

Ta wyjątkowa zdolność do zapamiętywania i uczenia się związana jest także z neuroplastycznością mózgu, która jest największa w okresie dojrzewania. Gdy maleje wraz z wiekiem, nawyki i zmiany, które zaszły w okresie nastoletnim utrwalają się („zastygają”) na bardzo długo.

Powyższe sprawia, że małe dzieci są szczególnie podatni na szkodliwe działanie pornografii. „Sceny pornograficzne, podobnie jak substancje uzależniające, stanowią hiper - stymulujący bodziec prowadzący do nienaturalnie wysokiego poziomu wydzielania dopaminy”¹³⁰ podobnie jak oksytocyny (która „wiąże” emocjonalnie ze źródłem przyjemności) i endorfiny.

Tym bardziej niepokojąca jest łatwość i w praktyce nieograniczony dostęp do tych treści.

3.2. Wprowadza w błąd i demoralizuje - toksyczna i szkodliwa treść

Według badań NASK, jedna trzecia nastolatków nie potrafi odpowiedzieć na pytanie, czy seksualność przedstawiana w filmach pornograficznych jest taka jak w realnym życiu¹³¹. Według innych badań, jedna czwarta młodych dorosłych (18 – 24 lata) wymienia pornografię jako najbardziej pomocne źródło wiedzy na temat seksu¹³².

Tymczasem poważny niepokój budzi to, czego pornografia uczy młode pokolenie:

- przemoc – według najbardziej ostrożnych szacunków 1 na 3 takie filmy pokazuje przemoc seksualną lub agresję. Niemal zawsze przemoc skierowana jest wobec kobiet, które najczęściej reagują na nią neutralnie lub z przyjemnością. Pornografia uczy, że krzywdzenie dziewcząt i kobiet może być zabawne i przyjemne, i że robienie tego jest normalne.
- kazirodztwo – wzbudzające w normalnych okolicznościach niesmak i odrazę kazirodztwo na stronach pornograficznych jest promowane i normalizowane.
- zdrada – przemysł pornograficzny przedstawia zdradę i niewierność jako coś atrakcyjnego i ekscytującego.
- poniżanie i upokarzanie – pornografia „głównego nurtu” normalizuje zachowania takie jak plucie na partnerkę podczas seksu, duszenie, wytrysk na twarz, seks

¹²⁹ *Why is the teenage brain so unpredictable? A neurobiologist explains*, “PBS”, 24.05.2017, <https://www.pbs.org/newshour/health/teenage-brain-unpredictable-neurobiologist-explains>

¹³⁰ *Watching pornography rewires the brain to a more juvenile state*, “Neuroscience News”, 29.12.2019, <https://neurosciencenews.com/neuroscience-pornography-brain-15354/>

¹³¹ red. R. Lange, *Nastolatki wobec pornografii cyfrowej...*dz. cyt.

¹³² E. F. Rothman, J. J. Beckmeyer i in., *The Prevalence of Using Pornography for Information About How to Have Sex: Findings from a Nationally Representative Survey of U.S. Adolescents and Young Adults*, “Archives of sexual behavior”, 2021, <https://doi.org/10.1007/s10508-020-01877-7>.

grupowy czy poniżające traktowanie kobiet przez więcej niż jednego mężczyznę na raz. Jak przyznaje jedna z niewielu kobiet – reżyserka porno, Erika Lust, „policzkowanie, duszenie, kneblowanie i plucie stało się alfą i omegą każdej sceny porno i to nie w kontekście BDSM. Są one przedstawiane jako standardowe sposoby uprawiania seksu, podczas gdy w rzeczywistości są to niszowe.”¹³³

Jednocześnie:

- ryzykowne zachowania seksualne nigdy nie mają negatywnych skutków, wycinane są konsekwencje agresywnych, upokarzających scen seksualnych. W produkcjach pornograficznych nikt nie zaraża się chorobami przenoszonymi drogą płciową, nie ma niechcianych ciąży, seksualnych dysfunkcji, rozdarć skóry czy siniaków. Widz ma uznać, że ryzykowne zachowania seksualne są zdrowe i normalne.
- ludzie są zastępowalni, są do jednorazowego użytku, po którym stają się zbędni – taka perspektywa pozbawia ludzi człowieczeństwa i przedstawia ich jak przedmioty, które można wykorzystać i wyrzucić. Żadnego zaangażowania, żadnej bezinteresowności, żadnej dyskusji o uczuciach, nadziejach czy pragnieniach. Wyłącznie jednorazowa, fizyczna przyjemność.
- brak zgody często przedstawiany jako coś normalnego a nawet pożądanego, zazwyczaj kosztem kobiet i ich dehumanizacji. Pornografia propaguje ideę, że twoja przyjemność jest ważniejsza niż czyjś ból lub krzywda.

Jak cokolwiek z tego może być zdrowe dla jakiegokolwiek dziecka lub nastolatka? Pornografia przedstawia jako normalne to, co wypaczone i niebezpieczne. W rzeczywistości wskazuje się, że z reguły im więcej pornografii ktoś konsumuje, tym większym analfabetą seksualnym się staje¹³⁴.

Jest to szczególnie niepokojące, biorąc pod uwagę, że pornografia może kształtować sposób, w jaki ludzie, szczególnie młodzi ludzie, myślą o seksie¹³⁵. Co więcej, dzieci, które zetknęły się z treściami pornograficznymi deklarują chęć powtórzenia tego, co widziały¹³⁶. W dużym brytyjskim badaniu taką chęć wyraziło 39 proc. chłopców w wieku 13-14 lat¹³⁷.

¹³³ A. Moore, C. Khan, *The fatal, hateful rise of choking during sex*, "The Guardian", 25.07.2019, <https://www.theguardian.com/society/2019/jul/25/fatal-hateful-rise-of-choking-during-sex>

¹³⁴ P. J. Wright, R. S. Tokunaga, i in., *Pornography vs. sexual science: The role of pornography use and dependency in U.S. teenagers' sexual illiteracy*, 2021, <https://doi.org/10.1080/03637751.2021.1987486>.

¹³⁵ A. Katehakis, *Arousal Templates in Sex Addiction*, "Psychology Today", 4.05.2011, <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/sex-lies-trauma/201105/arousal-templates-in-sex-addiction>

¹³⁶ E. Martellozzo, A. Monaghan i in., *"I wasn't sure it was normal to watch it". A quantitative and qualitative examination of the impact of online pornography on the values, attitudes, beliefs and behaviours of children and young people*, NSPCC, 2017, <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.3382393>.

¹³⁷ J. Hardy, *Half of all children have watched porn online - including a quarter of 11-year-olds*, "Independent", 16.06.206, <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/porn-children-pornography-online-nspcc-half-children-quarter-11yearolds-a7082791.html>

Być może największe kłamstwo, jakie pornografia sprzedaje młodzieży brzmi: pornografia to seks – pozytywność, to edukacja seksualna, to więcej seksu, to lepszy seks.

3.3. Obniża samokontrolę i utrudnia ogólny rozwój dzieci

Młodzieńczy okres życia to czas odkrywania talentów i pasji, rozwijania umiejętności społecznych, zawiązywania przyjaźni, zdobywania wiedzy i wyznaczania wartościowych celów. Kluczowe znaczenie w ich osiąganiu, podobnie jak w tworzeniu rodziny, prowadzeniu biznesu, osiąganiu sukcesu w sporcie czy realizacji zawodowej kariery odgrywa samokontrola i autodyscyplina.

Przykładem może być sport. Wielokrotnie udowodniono, że najlepsi sportowcy wykazywali się bardziej konsekwentnym planowaniem, obmyśleniem strategii, refleksją i samozadowoleniem – jednym słowem, lepszą samoregulacją – niż gorsi zawodnicy. Im lepsza samoregulacja, im lepsza samodyscyplina, tym większe prawdopodobieństwo wejścia na najwyższy poziom w swojej dziedzinie.^{138, 139, 140.}

Pornografia ją podważa i osłabia. Oddziałuje negatywnie na część mózgu odpowiedzialną za hamowanie impulsów i popędów (korę przedczołową), zabiera czas, przekierowuje uwagę, osłabia koncentrację. Pornografia, podobnie jak narkotyki, przejmuje kontrolę nad układem nagrody w mózgu, przez co nie wynagradza on właściwie za zdrowe nawyki.

Analiza¹⁴¹ komentarzy nastoletnich chłopców regularnie oglądających pornografię wykazała, że wielu z nich opisuje swój nawyk jako uzależnienie prowadzące do apatii, depresji, poczucia zmęczenia, obniżonego nastroju i utraty motywacji („Czuję się wyczerpany i pozbawiony energii. Nie mam motywacji, aby cokolwiek robić. Czuję się zbrukany i słaby.”). W innym badaniu zaobserwowano, że częstsze korzystanie z pornografii było znacząco powiązane z niższą samooceną, lękami i większą liczbą objawów depresji u młodych ludzi^{142, 143.}

¹³⁸ T. J. Cleary, B. J. Zimmerman, *Self-Regulation Differences during Athletic Practice by Experts, Non-Experts, and Novices*, "Journal of Applied Sport Psychology", 2010, <https://doi.org/10.1080/104132001753149883>.

¹³⁹ A. Kitsantas, B. J. Zimmerman, *Comparing Self-Regulatory Processes Among Novice, Non-Expert, and Expert Volleyball Players: A Microanalytic Study*, "Journal of Applied Sport Psychology", 2010, <https://doi.org/10.1080/10413200252907761>.

¹⁴⁰ T. T. Toering, M. T. Elfering-Gemser, *Self-regulation and performance level of elite and non-elite youth soccer players*, "Journal of Sports Sciences", 2009, <https://doi.org/10.1080/02640410903369919>.

¹⁴¹ S. R. Sangeado, *Impact of Pornography Use in Adolescent Boys: Boys' Self-Reports on Their Use of Pornography*, University of Rhode Island, 2016, <https://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1485&context=srhonorsprog>.

¹⁴² B. J. Willoughby, J. Carroll i in., *Associations between Relational Sexual Behaviour, Pornography Use, and Pornography Acceptance among US College Students*, "Culture, Health & Sexuality", 2014, <https://doi.org/10.1080/13691058.2014.927075>.

¹⁴³ T. Kohut, A. Stulhofer, *Is pornography use a risk for adolescent well-being? An examination of temporal relationships in two independent panel samples*, "Plos One", <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0202048>.

Z drugiej strony, „nastolatki korzystające z pornografii, zwłaszcza tej dostępnej w internecie, mają niższy stopień integracji społecznej, wyższy poziom problemów z zachowaniem i zachowań przestępczych, częstsze występowanie objawów depresji i zmniejszoną więź emocjonalną z opiekunami.”¹⁴⁴

3.4. Pobudza nastolatki do przedwczesnej inicjacji seksualnej, deformuje ją i prowadzi do ryzykownych zachowań seksualnych

Regularne korzystanie z pornografii wiąże się z wcześniejszą inicjacją seksualną oraz większym prawdopodobieństwem angażowania się w ryzykowne zachowania seksualne, takie jak przelotne kontakty seksualne, seks analny, seks grupowy i łączenie spożywania substancji psychoaktywnych ze współżyciem seksualnym. W najnowszych badaniach NASK podkreśla się, że „ci z młodych internautów, którzy codziennie korzystają z dostępu do pornografii, dwukrotnie częściej odbywają wczesną inicjację seksualną (przed ukończeniem 15 roku życia).”¹⁴⁵

Co to oznacza w praktyce? Wiele dziewcząt dorasta marząc, że ich pierwszy romantyczny związek będzie wyjątkowy - trzymanie się za ręce lub pocałunek z chłopakiem, który ją szanuje i troszczy się o nią. Zamiast tego, spotyka je łamiąca serce rzeczywistość przeorana przez antykulturę porno.

Jak wynika z przeprowadzonego w Wielkiej Brytanii przez *Daily Mail* badania¹⁴⁶, 31 proc. nastolatek po inicjacji seksualnej podjęło aktywność seksualną, w tym seks oralny, bez nawet pocałunku w usta od chłopaka.

Jak zauważa autorka książki *Big Porn Inc: Exposing The Harms Of The Global Pornography Industry*, dziewczęta dorastają w kulturze, która wymaga od nich, by świadczyły usługi seksualne w zamian za zdawkowe oznaki czułości.

„Wiele dziewcząt wydaje się odciętych od własnego poczucia przyjemności lub intymności” - mówi. „Głównym wyznacznikiem «dobrego» kontaktu seksualnego jest to, czy chłopakowi się podobało”. Gdy zapytała dziewczęta w wieku 12 i 13 lat, skąd wiedzą, czy chłopak je lubi, odpowiedziały: „Jeśli nadal chce z tobą rozmawiać po tym, jak

¹⁴⁴ M. George, S. Maheshwari i in., *Psychosocial Aspects of Pornography*, „Journal of Psychosexual Health”, 2019, <https://doi.org/10.1177/2631831818821535>.

¹⁴⁵ NASK, *Ryzykowne zachowania*

¹⁴⁶ T. Carey, *The heartbreaking reality of a teenage girl's sex life: When stories of abuse among school pupils hit the headlines, FEMAIL set out to uncover the truth. Here, we reveal the results of our shattering poll*, „Daily Mail”, 9.06.2021, <https://www.dailymail.co.uk/femail/article-9669443/Heartbreaking-reality-teenage-girls-sex-life.html?ITO=applenews>

Wyniki badania są, o czym mowa w tekście, spójne z raportem tamtejszego rządowego *Office for Standards in Education, Children's Services and Skills* który wykazał, że dziewięć na dziesięć dziewcząt doświadcza seksistowskich wyzwisk i niechcianych zdjęć w szkole.

[uprawiasz z nim seks oralny]”. Jeden chłopiec w wieku licealnym powiedział dziewczynie: „Jeśli zrobisz mi [seks oralny], dam ci buziaka”.

Badanie wykazało, że chłopcy częściej oglądają porno dla przyjemności, podczas gdy dziewczęta używają go bardziej jako instrukcji („A więc to jest to, co powinnam robić?”). Prowadzi je to do przekonania, że powinny oferować wiele w zamian za bardzo niewiele.

3.5. Wprowadza przemoc między partnerami, między dziećmi i między dorosłymi a dziećmi.

a) przemoc wewnątrz związku – wobec dziewczyny, partnerki, żony.

Jak już zauważono, nastolatki regularnie sięgają po treści pornograficzne, traktując je jako wzorzec zachowań czy seksualne instrukcje. Biorąc pod uwagę, przywoływaną wyżej, popularność scen przedstawiających przemoc wobec kobiet, ich poniżanie i przedmiotowe traktowanie oraz wykazany wpływ pornografii na wyobrażenia dotyczące seksu, nie jest zaskoczeniem, że treści pornograficzne rzutują na rzeczywiste zachowania młodzieży (jednocześnie formując i utrwalając na wiele lat ich przyzwyczajenia i rutyny seksualne):

- nastolatki oglądające pornografię są bardziej skłonne do agresywnych zachowań podczas seksu, w tym do uderzania (*slapping*) i obrażania swoich partnerów¹⁴⁷.
- „chłopcy stykający się z pornografią zawierającą przemoc sami stosują ją 2-3 razy częściej w swoich związkach”. Wraz ze „wzrostem ekspozycji na poniżające lub przedstawiające agresję sceny seksualne, bardziej prawdopodobnym jest, że tego rodzaju schematy (*scripts*) będą się aktywowały w rzeczywistych związkach randkowych.”¹⁴⁸
- częstsze oglądanie pornografii jest „związane z niższymi umiejętnościami budowania relacji oraz niższą zdolnością odmowy. Jej oglądanie wspólnie z partnerem w przeszłości wiązało się z częstszym doświadczaniem przemocy w związkach randkowych oraz (...) częstszymi konfliktami werbalnymi w aktualnym związku. (...) oglądanie pornografii w okresie dorastania niesie ze sobą negatywne skutki w relacjach romantycznych.”¹⁴⁹

¹⁴⁷ P. Wright, D. Herbenick i in., *Exploratory Findings on U.S. Adolescents' Pornography Use, Dominant Behavior, and Sexual Satisfaction*, „International Journal of Sexual Health”, 2021, <https://doi.org/10.1080/19317611.2021.1888170>.

¹⁴⁸ W. L. Rostad, D. Gittins-Stone i in., *The Association Between Exposure to Violent Pornography and Teen Dating Violence in Grade 10 High School Students*, „Archives of Sexual Behavior”, 2019, <https://doi.org/10.1007/s10508-019-1435-4>.

¹⁴⁹ Ch. Huntington, B. Willoughby, G. Rhoades, *Associations of Adolescents' Pornography Viewing with their Romantic Relationship Skills and Behaviors*, „The Journal of Sex Research”, 2022, <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2096844>.

b) przemoc między dziećmi – ekspozycja na treści pornograficzne zwiększa przestępczość seksualną między małoletnimi

W Polsce, co piąty czyn o charakterze seksualnym dokonywany jest przez osoby nieletnie. Większość z tych czynów skierowana jest wobec innych dzieci¹⁵⁰. W Wielkiej Brytanii, w 2022 r. dzieci w wieku 10 – 17 lat popełniły ponad połowę (52 proc.) przestępstw związanych z seksualnym wykorzystywaniem dzieci. Odsetek ten wzrósł trzykrotnie w ciągu 10 lat, co, zdaniem policji, wynika z nieograniczonego dostępu dzieci do treści pornograficznych¹⁵¹.

Te same treści, które odciskają swoje piętno na relacji osób, które są ze sobą w związku, nie pozostają bez wpływu na małoletnich, którzy nie są z kimś w związku. Ci odtwarzają na słabszych rówieśnikach co widzieli w telefonie lub komputerze.

Konsumując pornografię, która normalizuje molestowanie seksualne, przyswajają przekonanie, że seksualne narzucanie się komuś jest czymś zwyczajnym i akceptowalnym. Filmy pornograficzne, w których mężczyźni werbalnie znieważają kobiety, uczą młodych mężczyzn, jak powinni traktować kobiety, a kobiety – jak powinny być traktowane.

c) przemoc między dorosłymi a dziećmi – ekspozycja na treści pornograficzne zwiększa ryzyko, że dziecko padnie ofiarą molestowania seksualnego¹⁵²

Pornografia stanowi ważne narzędzie w procesie uwodzenia dziecka przez internet, w którym dorosła osoba stara się zyskać zaufanie dziecka w celu późniejszego wykorzystania seksualnego małoletniego (*grooming*). Działanie takie, będące w wielu krajach, w tym w Polsce, przestępstwem¹⁵³, może odbywać się zarówno w świecie rzeczywistym, jak i online (*cybergrooming*), w szczególności poprzez media społecznościowe.

Sprawcy używają pornografii do osvajania i szkolenia swoich małoletnich ofiar. W raporcie *International Centre for Missing & Exploited Children* zauważa się, że „przestępcy

¹⁵⁰ A. Więcek – Durańska, *Nieletni sprawcy zgwałcenia ze szczególnym okrucieństwem*, „Probacja”, nr 2/2024, s. 171-194, DOI: 10.5604/01.3001.0054.6063.

¹⁵¹ <https://news.sky.com/story/half-of-recorded-child-sexual-abuse-offences-committed-by-other-children-new-figures-reveal-13044814>

¹⁵² <https://fightthenewdrug.org/ways-the-porn-industry-fuels-child-sexual-abuse/>

¹⁵³ W wielu krajach, w tym w Polsce, grooming jest uznawany za przestępstwo, określone w art. 200 KK:

§ 1. Kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w art. 197 § 3 pkt 2 lub art. 200, jak dla rodziców ofiar groomingu również produkowania lub utrwalania treści pornograficznych, za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej nawiązuje kontakt z małoletnim poniżej lat 15, zmierzając, za pomocą wprowadzenia go w błąd, wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania sytuacji albo przy użyciu groźby bezprawnej, do spotkania z nim, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej małoletniemu poniżej lat 15 składa propozycję obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych, i zmierza do jej realizacji, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

wykorzystują pornografię, aby nauczyć dziecko masturbacji, pozowania do wyzywających zdjęć, seksu oralnego, obcowania seksualnego i innych czynności seksualnych.”¹⁵⁴ Podsuwane materiały pokazują dziecku, co sprawca chce, aby zrobiło. „Wczesna ekspozycja na pornografię może wpłynąć na to, co dziecko uznaje za dopuszczalne i osłabić jego zdolność do unikania lub zapobiegania niebezpiecznym sytuacjom...”.¹⁵⁵

Według polskiego badania EU Kids Online z roku 2018 na pytanie „Czy w ciągu ostatniego roku choć raz otrzymałeś/aś przez internet jakiejkolwiek wiadomości związane z seksem? Chodzi o słowa, zdjęcia, obrazki lub filmy” twierdząco odpowiedziało:

- 12 proc. chłopców i 9 proc. dziewcząt w wieku 13-14 lat oraz
- 24 proc. chłopców i 23 proc. dziewcząt w wieku 15-17 lat¹⁵⁶.

3.6. Potęguje inne negatywne zjawiska.

Łatwy dostęp małoletnich do pornografii potęguje szereg negatywnych zjawisk, które mają długotrwały wpływ na ich rozwój emocjonalny i psychiczny.

a) sexting

Pornografia może prowadzić do **normalizacji sextingu**, czyli przesyłania intymnych zdjęć, co z kolei zwiększa ryzyko cyberprzemocy i szantażu. Związek z pornografią jest tu jednoznaczny: “Badania dotyczące kontaktu dzieci z pornografią pokazują, że młode osoby, które wymieniały się materiałami erotycznymi w procesie sextingu, częściej poszukiwały materiałów pornograficznych i erotycznych w sieci.”¹⁵⁷ Ocenia się nawet, że osoby, które kiedykolwiek miały kontakt z pornografią, pięć razy częściej wysyłają nagie lub półnagie zdjęcia.

Dostępne dane wskazują, że 20,4 proc. młodszych ankietowanych i 41,5 proc. 16-latków potwierdza, że otrzymuje propozycje przesyłania własnych materiałów erotycznych¹⁵⁸.

Często materiały te są później wykorzystywane do szantażu, wywołując traumatyczne przeżycia i prowadząc do problemów z samooceną oraz długotrwałej cyberprzemocy. “Głównym niebezpieczeństwem wynikającym z sextingu jest to, że w

¹⁵⁴ Online grooming of children for sexual purposes: Model legislation & global review...dz. cyt.

¹⁵⁵ N.A. Latzman i in., *Sexual Offending in Adolescence: A Comparison of Sibling Offenders and Nonsibling Offenders across Domains of Risk and Treatment Need*, “Journal of Child Sexual Abuse”, 2011, <https://doi.org/10.1080/10538712.2011.571233>

¹⁵⁶ Pyżalski J., Zdrowska A., Tomczyk Ł., Abramczuk, Polskie badanie EU Kids Online 2018. Najważniejsze wyniki i wnioski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2019, zob. https://fundacja.orange.pl/files/user_files/EU_Kids_Online_2019_v2.pdf

¹⁵⁷ red. A. Kwaśnik, Z. Polak, *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizację młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, NASK, 2019.

¹⁵⁸ NASK, *Nastolatki wobec pornografii cyfrowej. Trajektorie użytkowania*, 2022.

chwili wysłania wiadomości traci się kontrolę nad przesłanym materiałem, który może zostać upubliczniony i rozesłany do innych osób.”¹⁵⁹

W raporcie NASK, wyciek materiałów „*self-generated sexual content*” został przez badane osoby uznany za jedną z najtrudniejszych sytuacji, w jakiej może znaleźć się osoba wysyłająca tego typu zdjęcia lub filmy. Drugą bardzo trudną sytuacją wskazaną przez badanych jest presja na wysłanie materiałów „*self-generated sexual content*”. Zjawisko kontaktu w sieci z materiałami o charakterze intymnym jest masowe, powszechne i dotyka ogromnej liczby internautów, w tym także dzieci (12-14 lat)¹⁶⁰.

b) kompleksy i zaburzony obraz własnego ciała

Kontakt z treściami pornograficznymi często zaburza również obraz własnego ciała, wywołując niską samoocenę, kompleksy i nierealistyczne oczekiwania wobec własnej seksualności.

Okres nastoletni jest kluczowy dla prawidłowego ukształtowania się zdrowego podejścia do własnego ciała. Akceptacja własnego wyglądu pomaga w budowaniu pewności siebie oraz stabilnych relacji w dorosłym życiu.

Kontakt z pornografią w tym wieku może szczególnie skutecznie doprowadzać do odrzucenia własnego ciała. Pornografia oddziałuje na wielu nastolatków w taki sposób, że zaczynają wierzyć, iż w jakiś sposób nie są zdrowi ani normalni.

c) choroby przenoszone drogą płciową

Normalizując nieodpowiedzialne podejście do seksu, pornografia nie pozostaje bez wpływu na rosnącą liczbę przypadków chorób przenoszonych drogą płciową.

Badania pokazują, że regularni użytkownicy pornografii są znacznie bardziej skłonni wierzyć, że takie rzeczy jak seks grupowy czy ryzykowne zachowania seksualne są bardziej powszechne niż w przypadku ich rówieśników, którzy nie oglądają pornografii. Dlaczego? Bo właśnie tego się naoglądali. W metaanalizie 14 badań przekrojowych dotyczących młodych ludzi w wieku 10-24 lat, ekspozycja na strony internetowe o charakterze jednoznacznie seksualnym była skorelowana m.in. z rzadszym stosowaniem prezerwatywy¹⁶¹.

Obok wymienionych trzech zjawisk, potęgowanych przez pornografizację kultury młodzieżowej oraz opisanych wcześniej skutków konsumpcji pornografii, można wymienić cały szereg innych, napędzanych lub potęgowanych przez pornografię

¹⁵⁹ red. A. Kwaśnik, Z. Polak, *Ryzykowne zachowania seksualne i seksualizacją młodych użytkowników internetu. Zarys problematyki*, NASK, 2019, s. 31.

¹⁶⁰ *Analiza wyników badania dotyczącego treści intymnych publikowanych przez młodzież „Nie na pokaz”*, NASK, 2022, <https://dyzurnet.pl/uploads/2022/02/Publikacja-Nie-na-pokaz.pdf>

¹⁶¹ L. W. Smith, B. Liu i in., *Is sexual content in new media linked to sexual risk behaviour in young people? A systematic review and meta-analysis*, „Sexual Health”, 2016, <https://doi.org/10.1071/SH16037>.

toksycznych praktyk, jak *sextortion*, *revenge porn*, *deep fake porn* i inne. Wszystkie one, za sprawą nieograniczonego dostępu małoletnich do treści pornograficznych w internecie, stały się częścią środowiska społecznego w którym żyją współczesne dzieci i młodzież.

3.7. Upośledza zdolność tworzenie trwałych, romantycznych relacji

Uzależnienie, głowa pełną toksycznych i szkodliwych fantazji pornograficznych, obniżona samokontrola, seria przelotnych doświadczeń seksualnych ugruntowujących przedmiotowe podejście do „partnerek”, skłonność do stosowania na nich przemocowych i poniżających zachowań – każde z tych uwarunkowań wpływa negatywnie na zdolność tworzenia trwałych związków przez młodych ludzi. Podobnie jak wskazane wyżej pozostałe konsekwencje konsumpcji pornografii na poziomie indywidualnym, na poziomie relacji jak i całego społeczeństwa.

W tym miejscu warto dodać jedynie, że

- Przedstawia seks oderwany od miłości, odpowiedzialności, zaufania i zobowiązań. W pornografii wszystko kręci się wokół widza. Znalezienie „partnerki” nie wymaga w niej żadnego wysiłku. Wydaje się, że oglądane osoby zawsze są gotowe, chętne i pragną twojej uwagi. Taka „partnerka” nie ma nic do roboty poza czekaniem na ciebie. Jest młoda, atrakcyjna, skłonna do seksualnych przygód i chętna spełniać oczekiwania. Ta „partnerka” nigdy się nie zestarzeje, nigdy się nie znudzi ani nie zirytuje, nigdy nie będzie miała „gorszego” dnia ani nie będzie potrzebowała wsparcia emocjonalnego. A jeśli kiedykolwiek przestanie cię bawić, można ją jednym kliknięciem wymienić na inną.
- Wiele dziewcząt i młodych kobiet poszukuje intymności i czułości. Tymczasem młodzi mężczyźni, jak zauważa psycholog Philip Zimbardo, „nie znają języka kontaktu twarzą w twarz (...). Ciągłe podniecenie, zmiana, ekscytacja nowością sprawiają, że są niezsynchronizowani z relacjami, które rozwijają się powoli – relacjami, które budują się stopniowo.”¹⁶² W swojej książce argumentuje, że pornografia i gry komputerowe oferują alternatywę dla relacji i rozrywki z prawdziwego życia. Ta izolująca alternatywa jest dla wielu „znacznie mniej wymagająca i o wiele bardziej atrakcyjna niż rzeczywisty seks, sport czy interakcje społeczne”.
- Pornografia normalizuje kulturę przelotnych związków (*hookup culture*) w której przypadkowe, niezobowiązujące kontakty seksualne są postrzegane jako norma, w której trwałe, emocjonalne zaangażowanie nie jest priorytetem, relacje oparte na fizycznej bliskości są oddzielone od emocji, a wartości takie jak monogamia, wierność czy intymność są marginalizowane. Kobiety — zazwyczaj bardziej zainteresowane

¹⁶² *The demise of guys?* | Philip Zimbardo, “TED”, <https://www.youtube.com/watch?v=FMJgZ4s2E3w>.

trwałymi relacjami osobistymi niż mężczyźni — wydają się tu szczególnie pokrzywdzone¹⁶³.

- Wpływ pornografii na kulturę, szczególnie świat młodych ludzi osłabia instytucję małżeństwa, która podporządkowuje seks trwałej, wiernej wspólnotie miłości i odpowiedzialności. Pornografia wpływa negatywnie zarówno na zawieranie małżeństw¹⁶⁴, jak i na ich przebieg¹⁶⁵, a także przyspiesza rozpad małżeństw¹⁶⁶. Szkodzi ludzkiemu szczęściu, ponieważ podważa instytucje i więzi, które wspierają ludzkie szczęście i spełnienie¹⁶⁷.

4. Międzynarodowa debata nad ochroną dzieci przed pornografią

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), umieściła kompulsywne zachowania seksualne (*compulsive sexual behaviour disorder*) w nowej, zaktualizowanej Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD-11) pod osobnym numerem 6C72¹⁶⁸. Nowa klasyfikacja została przyjęta w dniu 25 maja 2019 r. przez Światowe Zgromadzenie Zdrowia i weszła w życie w dniu 1 stycznia 2022 r. Zgodnie z definicją WHO kompulsywne zachowania seksualne to:

„stała tendencja niepowodzenia w kontrolowaniu intensywnych, powtarzających się impulsów seksualnych lub popędów powodujących powtarzające się zachowania seksualne. Objawy mogą obejmować powtarzające się czynności seksualne, które stają się centralnym punktem życia danej osoby, aż do zaniedbywania opieki zdrowotnej i osobistej lub innych interesów, czynności i obowiązków; liczne nieudane wysiłki w kierunku znacznego ograniczenia powtarzających się zachowań seksualnych; powtarzające się zachowania seksualne pomimo niekorzystnych konsekwencji lub czerpania z nich niewielkiej lub żadnej satysfakcji. Wzorzec niepowodzenia w kontrolowaniu intensywnych seksualnych impulsów lub popędów oraz wynikających z nich powtarzających się zachowań seksualnych przejawia się przez dłuższy okres (np. 6 miesięcy lub więcej) i powoduje wyraźne cierpienie lub znaczne upośledzenie w osobistych, rodzinnych, społecznych, edukacyjnych, zawodowych lub innych ważnych obszarach funkcjonowania”.

WHO zaznacza, że definicja ta jest niezależna od osądów moralnych lub dezaprobaty.

¹⁶³ Zob. M. Regnerus, „Cheap Sex”, 2017, ss. 100–105 i 108–113.

¹⁶⁴ M. Malcolm, G. Naufal, *Are pornography and marriage substitutes for young men?*, „Eastern Economic Journal”, 2016, <https://doi.org/10.1057/eej.2015.7>.

¹⁶⁵ Por. m.in. badania przywoływane w rozdz.2.2 lit. c.

¹⁶⁶ Tamże.

¹⁶⁷ S. Yenor, *A Postmortem on the Sexual Revolution: What Deregulation of Pornography Has Wrought*, First Principles No. 78, Heritage Foundation, maj 2020.

¹⁶⁸ 6C72 Compulsive sexual behaviour disorder, [w:] ICD-11 for Mortality and Morbidity, WHO, <https://icd.who.int/browse/2024-01/mms/en>.

Potrzeba ochrony dzieci przed pornografią jest dostrzegana na poziomie międzynarodowym czego jednym z ostatnich przykładów może być rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (PACE) nr 2547 (2024) w której Zgromadzenie wezwało Państwa do podjęcia szczególnych środków w celu ochrony dzieci przez przedwczesną ekspozycją m.in. na treści pornograficzne¹⁶⁹. Przyjęcie rezolucji było pokłosiem debaty na temat raportu irlandzkiego członka PACE, Josepha O'Reilly'ego, w którym stwierdzono m.in.: „Zapobieganie narażaniu dzieci na pornografię jest szczególnie ważne, biorąc pod uwagę wykazane skutki dla ich zachowania i rozwoju.” Następnie, przywołując szereg badań o których mowa także w niniejszym uzasadnieniu, stwierdzono, że „minimalnym standardem ochrony dzieci powinien być obowiązek weryfikacji wieku na stronach internetowych.”¹⁷⁰

W ostatnich latach, dostrzegając, jak tragiczne konsekwencje niesie konsumpcja pornografii przez młodzież, ustawy wprowadzające obowiązek skutecznej weryfikacji wieku na stronach pornograficznych przyjęto w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Francji.

Stany Zjednoczone

Zagadnienie pornografii jako zagrożenia dla zdrowia publicznego jest obecnie w Stanach Zjednoczonych przedmiotem intensywnej debaty naukowej. W badaniach opublikowanych we wrześniu 2021 r. profesor Emily Rothman z Uniwersytetu Bostońskiego stwierdza, że „choć pornografia może nie przyczyniać się bezpośrednio do śmiertelności lub ostrej zachorowalności znacznego odsetka ludzi, może wpływać na inne problemy zdrowia publicznego, takie jak przemoc seksualna, molestowanie podczas randek, zachowania kompulsywne i infekcje przenoszone drogą płciową”¹⁷¹.

Pierwszym stanem, który nałożył na podmioty udostępniające treści pornograficzne obowiązek weryfikacji pełnoletności użytkowników była Louisiana. Uchwalona w 2022 r. Louisiana Act 440 weszła w życie w połowie 2023 r. inicjując szybko rozwijający się ruch. Jeszcze tego samego 2023 roku w kolejnych pięciu stanach (Utah, Mississippi, Virginia, Arkansas i Texas) weszły w życie podobne regulacje. W 2024 r. w kolejnych dziesięciu. A w 2025 r. wejdą w życie w następnych co najmniej trzech (już uchwalone ustawy w stanach Floryda, Tennessee i Georgia).

¹⁶⁹ Resolution 2547 (2024), *The protection of children against online violence*, pkt. 4.3, Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy, 19.04.2024, <https://pace.coe.int/en/files/33527/html>.

¹⁷⁰ Rapporteur: Mr Joseph O'Reilly, *The protection of children against online violence*, Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development, 27.03.2024, <https://rm.coe.int/the-protection-of-children-against-online-violence/1680af053e>.

¹⁷¹ E. F. Rothman, *“Pornography and Public Health”*, 2021.

Łącznie, w czerwcu 2024 r. 19 stanów w USA miało uchwalone ustawy dotyczące weryfikacji wieku na stronach pornograficznych¹⁷². W kolejnych trwają prace w stanowych parlamentach.

Wielka Brytania

27 kwietnia 2017 r. uchwalona została brytyjska ustawa o gospodarce cyfrowej (*Digital Economy Act*)¹⁷³, która wymagała od dostawców treści pornograficznych weryfikacji wieku użytkowników, aby ograniczyć dostęp do takich treści osobom niepełnoletnim. Przepisy dotyczące weryfikacji wieku miały wejść w życie w 2019 roku, ale rząd uznał, że ureguluje tą materię w osobnej ustawie – *Online Safety Bill*. Jej projekt zaprezentował w 2021 r. Pierwsze czytanie projektu miało miejsce w 2022 r. Ustawa weszła w życie 26 października 2023 r.¹⁷⁴

Obecnie trwają prace nad aktem wykonawczym (wytycznymi) do tych przepisów ustawy, które zobowiązują dostawców treści pornograficznych do skutecznej weryfikacji pełnoletności użytkowników.

Odpowiedzialny za jego opracowanie jest Urząd ds. Komunikacji (*Office of Communications*), który już opublikował roboczą wersję wytycznych¹⁷⁵ i obecnie prowadzi konsultacje z zainteresowanymi stronami przed ich ostatecznym wdrożeniem, co planowane jest na 2025 r.

Francja

Prace nad wprowadzaniem obowiązku weryfikacji wieku użytkowników stron z treściami pornograficznymi są we Francji na podobnym etapie, co w Wielkiej Brytanii.

30 lipca 2020 r. prezydent Francji Emmanuel Macron podpisał ustawę¹⁷⁶, która m.in. zobowiązywała dostawców treści pornograficznych do wdrożenia skutecznych mechanizmów weryfikacji wieku. Ustawa zakładała, że regulator medialny Arcom (*Autorité de régulation de la communication audiovisuelle et numérique*) będzie mógł, po wcześniejszych upomnieniach i wezwaniach dostawców treści pornograficznych, zwracać się do sądu o zablokowanie dostępu do pornograficznych stron na których nie wprowadzono weryfikacji wieku. To doprowadziło do licznych, przewlekłych postępowań sądowych i faktycznego zablokowania działań na rzecz realnej ochrony dzieci przed pornografią.

¹⁷² *US State age verification laws for adult content*, The Age Verification Providers Association, <https://avpassociation.com/4271-2/>.

¹⁷³ *Digital Economy Act 2017*, <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2017/30/contents/enacted>.

¹⁷⁴ *Online Safety Act 2023*, <https://bills.parliament.uk/bills/3137/>.

¹⁷⁵ *Quick guide to rules about online pornography*, Office of Communications, 23.02.2024, <https://www.ofcom.org.uk/online-safety/illegal-and-harmful-content/online-pornography/>

¹⁷⁶ Loi n° 2020-936 du 30 juillet 2020 visant à protéger les victimes de violences conjugales, <https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000041502001/>.

W konsekwencji Zgromadzenie Narodowe uchwaliło ustawę o bezpieczeństwie przestrzeni cyfrowej (ustawa SREN)¹⁷⁷, którą prezydent podpisał 21 maja 2024 r. Ustawa zwiększyła kompetencje Arcom przyznając mu prawo do blokowania pornograficznych stron internetowych, które nie wprowadziły weryfikacji wieku.

Obecnie Arcom prowadzi prace nad wytycznymi, które mają określić minimalne wymagania techniczne jakie będą musiały spełniać systemy weryfikacji wieku w zakresie dostępu do treści pornograficznych. Trwają konsultacje publiczne i uzgodnienia z zainteresowanymi stronami.

III. Konstytucyjne prawa i wolności a dostęp do treści pornograficznych

Konstytucja RP przewiduje – co stanowi zasadę polityki państwa – ochronę i opiekę Rzeczypospolitej nad rodziną. Postanowienia, stanowiącego o tym art. 18, określają cele działalności organów władzy publicznej i są normami programowymi dla państwa.¹⁷⁸ Jego uzupełnieniem jest art. 71 Konstytucji nakazujący uwzględnianie przez państwo w polityce społecznej i gospodarczej dobra rodziny. Wynikający z tych przepisów nakaz ochrony rodziny na wszystkich płaszczyznach życia społecznego, a nie tylko w sferze gospodarczej polityki państwa, w połączeniu z art. 72 Konstytucji – przewidującym ochronę praw dziecka przez Rzeczpospolitą oraz przyznający każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją – pozwala oczekiwać adekwatnej reakcji wspólnoty politycznej na ewidentne zagrożenie dla dobra dziecka jakim jest bezprecedensowo łatwy i w konsekwencji częsty kontakt dzieci z internetową pornografią.

Wobec jawnej nieskuteczności alternatywnych rozwiązań, jedynym realnym sposobem ochrony przed nią najmłodszych (za pierwszym razem często stykających się z nią w sposób przypadkowy) wydaje się być prawne zobowiązanie podmiotów udostępniających treści pornograficzne na zasadach komercyjnych do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność odbiorcy końcowego.

Niewątpliwie wprowadzenie realnych, ustawowo gwarantowanych mechanizmów chroniących dzieci przed pornografią będzie wiązało się z pewnymi ograniczeniami lub obowiązkami. Wobec prób wprowadzenia tego rodzaju rozwiązań wysuwany jest nieraz zarzut naruszania przez nie konstytucyjnych praw i wolności. Przeanalizowania wymaga więc na ile, obowiązek weryfikowania wieku przez dostawców treści pornograficznych ogranicza konstytucyjnie chronione: wolność gospodarczą (art. 20 i 22), wolność prasy i słowa (art. 14 oraz 54) oraz prawo do prywatności (art. 47) czyli te prawami i

¹⁷⁷ LOI n° 2024-449 du 21 mai 2024 visant à sécuriser et à réguler l'espace numérique, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049563368>.

¹⁷⁸ M. Szydło, *Instytucjonalizacja związków partnerskich w świetle art. 18 i 32 Konstytucji RP*, „Zeszyty Prawnicze” nr 4(56) 2017.

wolnościami, które według niektórych, mogłyby zostać uznane za naruszone w konsekwencji wprowadzenia proponowanych tu rozwiązań.

Punktem wyjścia powinno być przypomnienie, iż, z jednej strony, prawa te, choć fundamentalne, nie mają charakteru absolutnego, z drugiej zaś, istnieją przesłanki, wskazane w art. 31 ust. 3 Konstytucji, których spełnienie jest niezbędnym warunkiem uznania jakiegokolwiek rozwiązania ograniczającego konstytucyjne prawo lub wolność za zgodne z Konstytucją. Przepis ten stanowi iż: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.”

Art. 31 ust. 3 kreuje zatem, obok wymogu formy ustawowej, trzy warunki jakie muszą spełniać każde ograniczenia wolności i praw by zostały uznane za dopuszczalne w świetle Konstytucji:

- muszą być konieczne w demokratycznym państwie prawnym, (tzw. test proporcjonalności),
- nie mogą naruszać istoty praw i wolności,
- muszą spełniać jedną z przesłanek materialnych ograniczeń (bezpieczeństwo lub porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i prawa innych osób).

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, "wymóg »konieczności« jest spełniony, jeżeli ustanowione ograniczenia są zgodne z zasadą proporcjonalności. Oznacza to, że: 1) środki zastosowane przez prawodawcę muszą być w stanie doprowadzić do zamierzonych celów; 2) muszą one być niezbędne dla ochrony interesu, z którym są powiązane; 3) ich efekty muszą pozostawać w proporcji do ciężarów nakładanych na obywatela"¹⁷⁹

Ustosunkowując się do tak rozwiniętego wymogu konieczności (proporcjonalności) wypada zauważyć co następuje. Po pierwsze, skoro celem proponowanych regulacji jest, jak już była o tym mowa, ograniczenie dzieciom dostępu do internetowej pornografii i ograniczenie ryzyka ich przypadkowego kontaktu ze szkodliwymi dla nich treściami, to wprowadzenie postulowanych zmian prawnych z pewnością cel ten w istotnej mierze zrealizuje.

Po drugie, w świetle przytoczonych na wstępie badań obrazujących skalę zjawiska niewątpliwym jest iż, oceniane globalnie, ani filtry rodzinne instalowane indywidualnie

¹⁷⁹ Wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 9.6.1998 r., K 28/97, 26.4.1999 r., K 33/98, 2.6.1999 r., K 34/98, 21.4.2004 r., K 33/03.

na urządzeniach domowych ani ewentualne inne próby bronienia dzieci przed treściami dla nich nieodpowiednimi nie są skuteczne. Istnieje zatem uzasadniona potrzeba wprowadzenia ustawowego obowiązku weryfikacji wieku przez serwisy pornograficzne.

Po trzecie, sprawdzenie, czy efekty proponowanej regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela (zakaz nadmiernej ingerencji, zasada proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu) wymaga dokonania „swoistego rachunku aksjologicznego, sprawdzając – mówiąc w pewnym uproszczeniu – czy zalety badanej regulacji przeważają nad jej wadami.”¹⁸⁰ Dokonując takiego rachunku, po jednej stronie umieścić możemy konieczność weryfikacji pełnoletności użytkowników przez podmiot udostępniający treści pornograficzne stanowiącą w tym zakresie ograniczenie wolności działalności gospodarczej i, według niektórych, wolności słowa oraz prawa do prywatności¹⁸¹. Po drugiej – dobro polegające na ochronie emocjonalnego rozwoju dziecka mającego kluczowe znaczenie dla jego prawidłowego funkcjonowania w życiu dorosłym. Wynik takiego rachunku wydaje się jednoznacznie wskazywać na spełnienie wymogu proporcjonalności w ścisłym tego słowa znaczeniu. Tym samym pierwszy z trzech warunków wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji możemy uznać za spełniony.

Kolejnym jest wymóg, by ograniczenie nie naruszało istoty praw i wolności. By zweryfikować jego spełnienie trzeba wpierw zdefiniować samo pojęcie „istoty praw i wolności”. Jak podkreśla Trybunał Konstytucyjny, istota danego konstytucyjnego prawa lub wolności jest pewnym nienaruszalnym rdzeniem tego prawa lub wolności, który powinien pozostawać w stanie wolnym od ingerencji prawodawcy nawet w sytuacji gdy działa on w celu ochrony wartości wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Naruszenie omawianej istoty konstytucyjnego prawa lub wolności następuje zaś w wypadku gdy wprowadzone ograniczenia dotyczą podstawowych uprawnień składających się na treść danego prawa lub wolności i uniemożliwiają realizowanie przez to prawo lub wolność funkcji, jaką ma ono spełniać w porządku prawnym opartym na założeniach konstytucyjnych. Inaczej mówiąc, istota danego konstytucyjnego prawa lub wolności jest pewnym elementem podstawowym (rdzeniem, jądrem), bez którego takie prawo lub wolność w ogóle nie może istnieć i który to element decyduje o tożsamości wchodzącego w grę prawa lub wolności.¹⁸² Odnosząc te uwagi do naszych rozważań trzeba stwierdzić, że nie sposób uznać, by proponowane rozwiązania w jakikolwiek sposób naruszały rdzeń ograniczanych praw i wolności, lub żeby ich wprowadzenie oznaczało, że owe prawa i

¹⁸⁰ Wyrok TK z 23.11.2009 r., P 61/08.

¹⁸¹ Pamiętając, iż na straży prawa do prywatności stoją rozbudowane przepisy chroniących dane osobowe, z którymi zgodne powinny być wszelkie proponowane tu rozwiązania.

¹⁸² Wyrok TK z 12.1.1999 r., P 2/98.

wolności w ogóle nie mogą istnieć. Zatem bez wątplenia drugi z warunków także wypada uznać za spełniony.

Wreszcie trzeci warunek - spełnienie jednej z przesłanek materialnych (bezpieczeństwo lub porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej albo wolności i prawa innych osób) ze względu na które miałyby zostać wprowadzone ograniczenie praw i wolności.

Spśród wymienionych, najbardziej adekwatne do proponowanego rozwiązania wydają się przesłanki a) ochrony zdrowia i b) ochrony moralności publicznej. Spełnienie pierwszej z nich zostało wykazane w rozdziale drugim niniejszego uzasadnienia.

Z kolei ochronę moralności publicznej za znajdującą zastosowanie do ograniczeń w dostępie do pornografii uznaje także Europejski Trybunał Praw Człowieka.¹⁸³ Nie zmienia to faktu, że przesłanka ta uważana jest za najbardziej niejednoznaczną ze względu na zróżnicowanie światopoglądowe i kulturowe społeczeństwa. Dlatego stosując ją należy odwołać się do poglądów szeroko uznanych w społeczeństwie. Tym bardziej, że, jak zauważają komentatorzy, „[p]resłanka »moralności publicznej« pozwala na samoistne ingerencje prawne tylko wobec takich działań czy zachowań, które powszechnie uznaje się za przynoszące szkody społeczne. Konstytucja nie może być traktowana jako dokument narzucający taki, czy inny kodeks moralny, bo nie jest to jej zadaniem. Inaczej mówiąc, dla powołania przesłanki »moralności publicznej« nie wystarcza, by dane działanie czy zachowanie powodowało dyskomfort pojedynczych obywateli (wtedy można jedynie powołać przesłankę »ochrony wolności i praw innych osób«). Konieczny jest, dodatkowo, społeczny wymiar takiego działania jako przynoszącego negatywne skutki dla ogółu i powszechnie za takie uznanego. Nie da się przy tym uniknąć subiektywnego wartościowania, zwłaszcza że pojmowanie kwestii moralnych jest nie tylko różne w różnych państwach, ale podlega też stałej ewolucji.”¹⁸⁴

Próbując ustalić, czy możemy mówić o wyraźnej, podzielanej przez społeczeństwo ocenie moralnej wpływu pornografii na dzieci nie sposób nie zwrócić uwagi na:

- badania opinii publicznej wykazujące zgodną, krytyczną ocenę społeczeństwa co do wpływu pornografii na dzieci. Przykładowo, z badań z 2013 r. wynika, że 99 proc rodziców w Polsce jest zaniepokojonych dostępem dzieci do pornografii¹⁸⁵;
- negatywną ocenę tego wpływu wyrażoną przez w Sejmie w 2014 r. podczas głosowania w sprawie nowelizacji kodeksu karnego. Jak trafnie podkreśla A. Szafranski, „za wprowadzeniem przepisu penalizującego reklamowanie i

¹⁸³ Zob: orzeczenia ETPCz z 24 maja 1988 r. w sprawie Muller i inni przeciwko Szwajcarii, nr 10737/84 oraz z dnia 22 października 1981 r. w sprawie Dudgeon przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, nr 7225/76.

¹⁸⁴ red. L. Garlicki, red. M. Zubik, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, 2016.

¹⁸⁵ Badania zrealizowane przez Grupę IQS w listopadzie 2013 r. na próbie N=300 metodologią CAWI

promowanie działalności polegającej na rozpowszechnianiu pornografii w sposób niebezpieczny dla dzieci i młodzieży do 15. roku życia opowiedziało się 433 posłów z 437 obecnych podczas głosowania (Druk sejmowy nr 2011 Sejmu V kadencji). Wśród głosujących byli obecni posłowie ze wszystkich klubów parlamentarnych. Tak niemal jednomyślna zmiana polskiego prawa w celu ochrony małoletnich przed pornografią stanowi o »zakotwiczeniu« w porządku prawnym wartości ochrony dzieci przed treściami pornograficznymi i jest wyrazem negatywnej oceny jej wpływu na nich”¹⁸⁶.

- Zgodnie z badaniami opinii publicznej z 2023 r., 88 proc. Polaków popiera działania mające na celu ograniczenie dostępu do pornografii osobom małoletnim. Kwestia ta łączy wyborców ponad politycznymi podziałami¹⁸⁷.

Mamy zatem do czynienia z jednoznacznie negatywną społeczną oceną wpływu pornografii na dzieci i potrzeby ich ochrony przed szkodliwymi dla nich treściami. W konsekwencji możemy uznać moralność publiczną za przesłankę ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności w omawianym obszarze, co, w połączeniu z wykazanym wyżej spełnieniem warunków określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji pozwala uznać proponowaną regulację za należycie realizującą podstawowe normy konstytucyjne.

IV. Uwagi szczegółowe do projektu.

1. Cel i model regulacji.

Celem projektu jest wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwia zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.

Realizując ten cel, proponowany model ochrony małoletnich przed dostępem do treści pornograficznych opiera się na:

- A. obowiązku podmiotów udostępniających treści pornograficzne uzależnienia dostępu do stron z treściami pornograficznymi od skutecznej weryfikacji wieku użytkownika, dokonywanej przez system weryfikacji wieku, do którego ta strona odsyła,
- B. swobodzie wyboru przez ww. podmioty systemu weryfikacji wieku spośród dostępnych na rynku,
- C. ocenie skuteczności systemu weryfikacji wieku przez organ weryfikujący,

¹⁸⁶ A. Szafranski, O ograniczeniu dostępu dzieci do pornografii w internecie, [w:] O wolność słowa i religii. Praktyka i Teoria, red. F. Longchamps de Berier, red.K. Szczucki, 2016.

¹⁸⁷ Badania zrealizowane w marcu 2023 r. przez Fundację Mamy i Taty na reprezentatywnej grupie 1.000 osób metodologią CAWI.

- D. centralnym rejestrze stron z treściami pornograficznymi, które nie wprowadziły skutecznego mechanizmu weryfikacji wieku użytkownika.
- E. sankcjach za uchybienie obowiązkowi weryfikacji wieku, polegających na:
 - blokadzie stron z powyższego rejestru przez dostawców internetu,
 - blokadzie usług płatniczych przez dostawców usług płatniczych.

Model ten zapewnia jednolitą listę blokowanych stron, pewność prawa i przejrzyste kryterium blokowania takich a nie innych stron przez dostawców internetu. Ponadto precyzję w dotarciu do konkretnej grupy użytkowników – dzieci. Przy czym administracyjna blokada strony z treściami pornograficznymi jest dopiero następstwem braku wdrożenia mechanizmu skutecznej weryfikacji wieku przez daną stronę.

Ponadto, model ten rozwiązuje trudności związane z egzekwowaniem prawa poza granicami kraju, gdyż w ogóle nie zachodzi potrzeba egzekwowania go zagranicą. Organ administracji poprzestaje na uznaniu, że dana strona z treściami pornograficznymi nie realizuje ustawowego obowiązku i nakłada sankcję w postaci umieszczenia takiej domeny w rejestrze stron blokowanych na terenie całego kraju przez dostawców internetu.

Pozwala także uniknąć zagrożeń związanych z chęcią blokowania innych negatywnych zjawisk w internecie poprzez blokowanie stron stricte pornograficznych (a więc relatywnie łatwo identyfikowalnych dzięki odpowiedniemu zdefiniowaniu pornografii).

2. Definicja pornografii.

Obecnie w prawodawstwie polskim nie ma definicji treści pornograficznych, chociaż pojęcie to pojawia się w wielu aktach prawnych rangi ustawowej (w tym w Kodeksie karnym, ustawie o radiofonii i telewizji i ustawie o Policji). Również obowiązujące obecnie akty prawne o charakterze międzynarodowym nie zawierają zasadniczo definicji „treści pornograficznych”. Tym bardziej koniecznym było umieszczenie w projekcie definicji pornografii i tym samym udzielenie odpowiedzi na pytania: co podlega ograniczeniom wiekowym? Przed czym dokładnie ustawa chroni dzieci?

Proponuje się przyjęcie następującej definicji treści pornograficznych: „treści przedstawiające rzeczywisty, udawany, wytworzony lub przetworzony:

- a) stosunek płciowy obejmujący widoczne zespolecie narządów płciowych oraz pozycje oralno-genitalne, analno-genitalne, oralno-analne, między osobami dorosłymi tej samej lub odmiennej płci,
- b) masturbację,
- c) zoofilię,
- d) sadystyczne lub masochistyczne praktyki w kontekście seksualnym.”

Powyższa definicja została zaproponowana przez Stowarzyszenie Twoja Sprawa i bazuje na definicji zawartej w raporcie wyjaśniającym Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, w którym zdefiniowano pojęcie „*sexually explicit conduct*”.

3. Weryfikacja wieku.

Bardzo zaawansowane prace nad wprowadzeniem regulacji prawnych nakładających na strony internetowe prezentujące treści pornograficzne obowiązku weryfikacji wieku użytkowników trwają w takich krajach jak USA, Francja, Wielka Brytania. Do wprowadzenia takich regulacji zachęca kraje m.in. Komitet Ministrów Rady Europy¹⁸⁸ oraz Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy¹⁸⁹.

W odpowiedzi m.in. na powyższe prace pojawiły się liczne podmioty komercyjne, oferujące usługę weryfikacji wieku użytkownika. Istnieją nawet zrzeczenia tego typu podmiotów, takie jak *Age Verification Providers Association (AVPA)*, a, przykładowo, niemiecka Komisja ds. Ochrony Nieletnich w Mediach (KJM) dotychczas zatwierdziła ponad 100 metod weryfikacji wieku, w tym "Postident", oferowany przez niemiecką pocztę, oraz weryfikację wieku online¹⁹⁰.

Projekt przewiduje, że minister właściwy ds. informatyzacji określi w drodze rozporządzenia szczegółowe uwarunkowania dotyczące skutecznego, i bezpiecznego z punktu widzenia użytkowników, przeprowadzenia systemu weryfikacji wieku. Szczególnie ważne jest, by mechanizm weryfikacji wieku nie pozwalał na przechowywanie danych osobowych. Oceny wdrożonych mechanizmów weryfikacji wieku dokonywałby Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, którego projekt ustanawia organem właściwym w sprawach ochrony małoletnich przed treściami pornograficznymi w Internecie jest Prezes UKE. Do jego zadań należałoby m.in. badanie skuteczności mechanizmów weryfikujących pełnoletność użytkownika, ich kontrola i ocena pod względem zgodności z kryteriami, ustanowionymi we wspomnianym rozporządzeniu ministra właściwego ds. informatyzacji.

¹⁸⁸ W 2018 r. Komitet Ministrów Rady Europy wyraził stanowisko, iż „Państwa powinny wymagać stosowania skutecznych systemów weryfikacji wieku, aby zapewnić ochronę dzieci przed produktami, usługami i treściami w środowisku cyfrowym, których dostępność jest prawnie ograniczona ze względu na wiek, przy użyciu metod zgodnych z zasadami minimalizacji danych”. Committee of Ministers, Recommendation CM/Rec(2018)7 Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment, 4 July 2018, § 56

¹⁸⁹ W 2021 roku Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy (PACE) wezwało Państwa do "rozważenia wprowadzenia ogólnokrajowych mechanizmów weryfikacji wieku w kontekście dostępu do treści pornograficznych lub zobowiązania firm dystrybuujących pornografię do weryfikacji wieku użytkowników." PACE, Gender aspects and human rights implications of pornography, Resolution 2412 (2021), § 10.4.9.

¹⁹⁰ Za: L. Kanapiens, *Verified Xposure: How ID verification is reshaping the adult content landscape in the EU*, <https://tech.eu/2023/07/30/verified-xposure-how-id-verification-is-reshaping-the-adult-content-landscape-in-the-eu/>

4. Organ nadzorujący.

Przewiduje się, że Prezes UKE będzie pełnił funkcję organu nadzorującego, będącego podmiotem decydującym o zaklasyfikowaniu strony jako udostępniającej treści pornograficzne i tym samym jako podlegającej obowiązkowi wdrożenia mechanizmu weryfikacji wieku.

Do zadań organu nadzorującego będzie należało:

- monitorowanie przestrzegania zakazu udostępniania treści pornograficznych w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi treściami osobom małoletnim,
- prowadzenie prac badawczych dotyczących wpływu pornografii na małoletnich i popularyzowanie rozwiązań chroniących przed treściami pornograficznymi,
- wskazywanie wymogów dotyczących narzędzi do weryfikowania pełnoletności których spełnienie jest warunkiem uznania, że strona internetowa (serwis, platforma) udostępniająca treści pornograficzne nie łamie prawa,
- badanie skuteczności mechanizmów weryfikujących pełnoletność użytkownika, ich kontrola i ocena pod względem takich kryteriów jak bezpieczeństwo danych osobowych, oraz certyfikowanie dostawcy narzędzi weryfikacji wieku,
- prowadzenie rejestru stron udostępniających treści pornograficzne niezgodnie z ustawą.

Organ nadzorujący będzie podejmował czynności z urzędu i na wniosek.

Przewiduje się, że przy organie nadzorującym będzie działać pięciososobowa Rada ds. Ochrony Dzieci przed Pornografią w Internecie złożona z przedstawicieli zainteresowanych środowisk, w tym szczególnie z przedstawicieli organizacji zajmujących się ochroną dzieci i młodzieży, ochroną prywatności oraz przedstawicieli podmiotów świadczących usługi dostępu do sieci internet i usługi płatnicze.

5. Rejestr domen internetowych udostępniających treści pornograficzne niezgodnie z przepisami prawa.

Prezes UKE prowadzić będzie rejestr stron udostępniających treści pornograficzne niezgodnie z ustawą.

Wpisowi do Rejestru podlegać powinny:

- 1) nazwa domeny internetowej udostępniającej treści pornograficzne niezgodnie z przepisami prawa,
- 2) data i godzina dokonania wpisu, jego zmiany lub wykreślenia.

Rejestr ma być jawny dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych świadczących usługi dostępu do sieci Internet oraz dostawców usług płatniczych. Prowadzony jest w systemie

teleinformatycznym, umożliwiającym automatyczne przekazywanie informacji do systemów teleinformatycznych tych przedsiębiorców i dostawców.

Przedsiębiorca telekomunikacyjny świadczący usługi dostępu do sieci Internet ma być obowiązany do:

- 1) nieodpłatnego uniemożliwienia dostępu do stron internetowych wykorzystujących nazwy domen internetowych wpisanych do Rejestru nie później niż w ciągu 48 godzin od dokonania wpisu do Rejestru;
- 2) nieodpłatnego przekierowania połączeń odwołujących się do nazw domen internetowych wpisanych do Rejestru do strony internetowej prowadzonej przez regulatora, zawierającej komunikat, skierowany do:
 - a) odbiorców usługi dostępu do Internetu obejmujący w szczególności informacje o wpisaniu szukanej nazwy domeny internetowej do tego Rejestru;
 - b) podmiotu prowadzącego stronę internetową wpisaną do Rejestru, w szczególności informacje o warunkach wykreślenia z Rejestru i możliwości wniesienia sprzeciwu do Podmiotu Weryfikującego od wpisu do Rejestru, w terminie 2 miesięcy od dnia umieszczenia tej nazwy domeny w Rejestrze.
- 3) nieodpłatnego umożliwienia dostępu do stron internetowych wykorzystujących nazwy domen wykreślonych z Rejestru, nie później niż w ciągu 48 godzin od wykreślenia nazwy domeny internetowej z Rejestru.

Przewiduje się, że odmiot prowadzący stronę internetową wpisaną do Rejestru lub posiadający tytuł prawny do domeny wpisanej do rejestru lub będący przedsiębiorcą telekomunikacyjnym lub dostawcą usług płatniczych będzie mógł wnieść sprzeciw do Prezesa UKE.

Projekt zakłada, że Prezes UKE rozstrzygać będzie o pozostawieniu nazwy domeny w Rejestrze albo o jej wykreśleniu z Rejestru, w terminie 14 dni od dnia otrzymania sprzeciwu. Od decyzji Prezesa UKE przysługiwać będzie możliwość złożenia skargi do sądu powszechnego.

6. Sankcje.

Większość domen udostępniających w Polsce treści pornograficzne prowadzona jest przez podmioty mające siedzibę za granicą. Utrudnia to, a w praktyce niejednokrotnie uniemożliwia egzekucję obowiązku ograniczenia dostępu do takich treści osobom małoletnim. Z tego względu, wzorem ustawy o grach hazardowych, proponuje się wprowadzenie wobec domen, które udostępniają treści pornograficzne w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi osobom małoletnim, następujących sankcji:

- zablokowanie dostępu do strony przez dostawców internetu,
- zablokowanie usług płatniczych przez dostawców usług płatniczych.

Jak wspomniano wyżej, blokada (uniemożliwienie dostępu do) stron udostępniających treści pornograficzne przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych świadczących usługi dostępu do sieci Internet następowałaby automatycznie i obejmowała domeny wpisane do Rejestru.

Ustawa powinna przewidywać zakaz współpracy dostawców usług płatniczych z nielegalnymi podmiotami poprzez nieumieszczanie na stronach tych podmiotów odnośników do usług płatniczych oferowanych przez dostawców. Dostosowanie się dostawców usług płatniczych do takiej regulacji polegałoby, podobnie jak w ustawie o grach hazardowych, na tym, że na stronach internetowych udostępniających treści pornograficzne bez mechanizmu weryfikacji wieku użytkownika nie pojawią się odnośniki umożliwiające dokonanie szybkiej wpłaty przy udziale dostawcy usług płatniczych.

Ze względu na trudności związane z egzekwowaniem kar finansowych od podmiotów zagranicznych proponuje się rezygnację z takiej sankcji.

V. Przewidywane skutki społeczne, prawne, finansowe i gospodarcze.

Skutkiem społecznym projektu będzie wprowadzenie realnej ochrony dzieci przed treściami pornograficznymi w internecie. Nawet jeśli nie zapewni to ochrony całkowitej, to niewątpliwie wydatnie ją zwiększy.

Skutkiem prawnym projektu będzie wprowadzenie generalnego zakazu udostępniania na terenie Polski, materiałów pornograficznych w internecie, w sposób, który umożliwia zapoznanie się z nimi osobom małoletnim. Podmioty udostępniające treści pornograficzne mają zostać zobowiązane do wprowadzenia skutecznego mechanizmu weryfikującego pełnoletność użytkownika.

Projekt generuje minimalne koszty finansowe związane ze stworzeniem nowego zadania dla Prezesa UKE, które na tym etapie prac nie sposób dokładnie oszacować. Projekt nie wpływa na gospodarkę.

VI. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej, w szczególności z:

- a) rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (RODO) – projekt wprost stanowi w art. 3 ust. 2, iż weryfikacja wieku musi być przeprowadzana

w sposób chroniący prywatność użytkowników i zgodny z przepisami o ochronie danych osobowych.

- b) dyrektywą o handlu elektronicznym (2000/31/WE) – wprowadzenie obowiązku weryfikacji wieku spełnia warunki, o których mowa w art. 3 ust. 4 lit a) dyrektywy.
- c) Aktem o Usługach Cyfrowych (Digital Services Act, DSA) – DSA, w art. 35 ust. 1 lit j), wymienia, wśród podejmowanych przez dostawców bardzo dużych platform internetowych środków zmniejszających ryzyko m.in. „podejmowanie ukierunkowanych działań w celu ochrony praw dziecka, w tym stosowanie narzędzi weryfikacji wieku”. Wymóg weryfikacji wieku jako środek ochrony dzieci przed pornografią wpisuje się w ramy obowiązków, które nakłada na dostawców usług cyfrowych DSA.